

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Προκλήσεις και πρακτικές ένταξης των μεταναστών στις χώρες
της Ευρωπαϊκής Ένωσης:
οι ειδικές περιπτώσεις της ένταξης μεταναστών στην αγορά
εργασίας της Δανίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Πανάρετου Σεβαστή

Αναστασία Μπλουχουτζή - Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Χρήστος Νίκας - 2^{ος} Εξεταστής

Θεσσαλονίκη

2026

Ευχαριστώ πολύ την επιβλέπουσα καθηγήτρια
Αναστασία Μπλουχουτζή
για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση στην ολοκλή-
ρωση της μεταπτυχιακής μου εργασίας

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παραγράφου 5.3 (Υποχρεώσεις Φοιτητών) του άρθρου 5 (Λειτουργία Προγράμματος Σπουδών) του Κανονισμού του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας δεν χρησιμοποίησα/θα χρησιμοποιήσω ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ).

Περιεχόμενα		
	Περίληψη	5
	Abstract	6
	Εισαγωγή	7
1.	Ιστορική εξέλιξη της πολιτικής για την ένταξη των μεταναστών στην ΕΕ	9
2.	Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη των μεταναστών - Το «ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο ένταξης»	13
2.1.	Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη και Ενσωμάτωση των μεταναστών	13
2.2.	Μοντέλο Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Integration).....	16
3.	Οι πολιτικές που εφαρμόζονται για την ένταξη των μεταναστών στις χώρες της ΕΕ και οι προκλήσεις που ανακύπτουν	18
3.1.	Η ένταξη των μεταναστών στη Δανία	21
3.2.	Η ένταξη των μεταναστών στη Σουηδία	29
3.3.	Η ένταξη των μεταναστών στη Φινλανδία	36
4	Στατιστική ανάλυση δεικτών που αφορούν την ένταξη στην αγορά εργασίας, συσχέτιση τους με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο και συγκριτική ανάλυση των δεικτών γηγενών και μεταναστών ανά χώρα	39
5	Συγκριτική ανάλυση μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ - Δανία - Σουηδία - Φινλανδία	46
5.1	Συμπεράσματα για Δανία	46
5.2	Συμπεράσματα για Σουηδία	48
5.3	Συμπεράσματα για Φινλανδία	52
5.4	Συγκριτικά στοιχεία για Δανία, Σουηδία και Φινλανδία	57
6	Προτάσεις πολιτικής.....	62
7	Η ανάγκη για ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για την διαχείριση της ένταξης των μεταναστών	63
	Βιβλιογραφία	65

Περίληψη

Σκοπός της διπλωματικής είναι να αναδείξει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες της ΕΕ και τις πολιτικές που εφαρμόζουν για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των μεταναστών και ειδικότερα την απορρόφησή τους στην αγορά εργασίας, εστιάζοντας στις περιπτώσεις της Δανίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας. Βασική επιδίωξη της εργασίας αποτελεί ο προσδιορισμός των βασικών εμποδίων που ανακύπτουν στη διαδικασία ένταξης στις υπό εξέταση χώρες και η αξιολόγηση των προγραμμάτων ένταξης που ακολουθούν. Προς αυτό τον σκοπό θα διερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τους δείκτες ένταξης των μεταναστών και θα ερμηνευθούν τυχόν διαφοροποιήσεις μεταξύ των δεικτών. Η εργασία θα ολοκληρωθεί με τη διατύπωση προτάσεων πολιτικής που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στη λήψη στοχευμένων μέτρων και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή τους για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Αρχικά θα γίνει μία περιγραφή του θεωρητικού πλαισίου της ένταξης και της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και την ένταξη και στη συνέχεια θα μελετηθούν οι πολιτικές και τα αποτελέσματα της ένταξης για κάθε χώρα ξεχωριστά. Τα συμπεράσματα θα βασιστούν σε μία συγκριτική ανάλυση τόσο των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι χώρες, όσο και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών που εφαρμόζουν. Η μεθοδολογία της εργασίας περιλαμβάνει δευτερογενή βιβλιογραφική έρευνα δεδομένων σχετικά με την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας των υπό εξέταση χωρών όπως το ποσοστό απασχόλησης και ανεργίας τους (δείκτες ένταξης Σαραγόσα). Η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και ανάλυση της συσχέτισής τους με άλλες κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές. Με αυτό τον τρόπο η εργασία θα συμβάλλει στην ανάδειξη αποτελεσματικών πρακτικών ένταξης μεταναστών στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής τους, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα κοινό πλαίσιο για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Λέξεις κλειδιά : μετανάστες , αγορά εργασίας, ένταξη, Δανία, Σουηδία, Φινλανδία.

Abstract

This essay's goals are to highlight the challenges faced by EU countries and the policies implemented to promote the social and economic integration of migrants, with a particular focus on their absorption into the labor market. The study will specifically examine the cases of Denmark, Sweden, and Finland.

A primary aim is to identify the key barriers that emerge during the integration process in these countries and assess the effectiveness of the integration programs they implement. To this end, the factors influencing migrants' integration indicators will be explored, and any variations between these indicators will be analyzed.

The dissertation will conclude with policy recommendations that could contribute to targeted measures and their more effective implementation in addressing the challenges of migrant integration into the labor market.

Initially, the theoretical framework of integration and the European migration and integration policy will be described. Subsequently, the policies and integration outcomes for each country will be examined separately. The conclusions will be based on a comparative analysis of both the challenges faced by these countries and the effectiveness of the policies they implement.

The methodology includes secondary data research on migrant labor market integration in the examined countries, such as their employment and unemployment rates (Zaragoza indicators), along with a statistical analysis of these data. The quantitative analysis will also explore correlations between these indicators and other socioeconomic variables.

This approach aims to highlight effective practices for the labor market integration of migrants in host countries, which could serve as a common framework for the entire European Union.

Keywords: migrants, labor market , integration , Denmark , Sweden, Finland

Εισαγωγή

Η αποτελεσματική ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης των κρατών μελών, γιατί η μετανάστευση αποτελεί έναν από τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών προϋποθέτει συντονισμένη δράση, πολιτική βούληση και διακρατική συνεργασία. Ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει βρεθεί στο επίκεντρο μεταναστευτικών ροών, με αποτέλεσμα το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών να αναδεικνύεται σε μια από τις μεγαλύτερες κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις της εποχής.

Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δείκτες επιτυχίας των πολιτικών ένταξης, καθώς επηρεάζει τη δυνατότητά τους να ζήσουν αυτόνομα, να συνεισφέρουν στην κοινωνία και να ενσωματωθούν ουσιαστικά στις τοπικές κοινότητες.

Αξίζει να σημειωθεί πως υπάρχει μεγάλη διαφορά σ' ό,τι αφορά στην απασχόληση μεταξύ ντόπιων και μεταναστών. Ενδεικτικά αναφέρεται πως, παρά την αύξηση της απασχόλησης, οι μετανάστες έχουν μειωμένη πρόσβαση σε καλά αμειβόμενους τομείς. Σύμφωνα με μελέτη του 2025, πληρώνονται κατά μέσο όρο 9.2% λιγότερο από ντόπιους, κυρίως επειδή συχνά απασχολούνται σε χαμηλόμισθες «χαμηλής κατάρτισης» εργασίες (Barrett Michael ,2024)

Ενδεικτικά στη Δανία, η διαφορά στην απασχόληση μεταξύ ντόπιων και μεταναστών είναι μεγαλύτερη για πολίτες τρίτων χωρών εκτός ΕΕ: π.χ. το 2023, οι δεύτεροι είχαν συνολικό ποσοστό απασχόλησης περίπου 66%, ενώ το αντίστοιχο για άτομα δανικής καταγωγής ήταν στο 83% (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ένταξης Δανίας, 2023). Υπάρχει βέβαια και έμφυλο χάσμα εντός των μεταναστευτικών ομάδων: οι άνδρες έχουν γενικά υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης από τις γυναίκες, ειδικά στους πολίτες τρίτων χωρών εκτός ΕΕ (OECD, 9^{ος} 2025)

Η γήρανση του πληθυσμού και η συρρίκνωση του ποσοστού των εργαζομένων σε σχέση με τους συνταξιούχους επιβαρύνουν τα κοινωνικά

συστήματα και αναδεικνύουν τη μετανάστευση ως βασικό μοχλό πληθυσμιακής και οικονομικής ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 7.12.2011), (Lanzieri ,2010). Παράλληλα, οι μεταναστευτικές ροές αποτελούν σημαντική συνιστώσα της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού παραγωγικού δυναμικού, ιδίως σε τομείς που αντιμετωπίζουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού, όπως η γεωργία, η φροντίδα, η κατασκευή και οι ψηφιακές τεχνολογίες. Είναι προφανές ότι η ανάγκη για αποτελεσματική και ολιστική ένταξη των μεταναστών στα κράτη μέλη της ΕΕ δεν αφορά μόνο την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση των διακρίσεων, αλλά συνδέεται άρρηκτα με τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και τη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών υποδοχής.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη των προκλήσεων και των αποτελεσματικών πρακτικών που σχετίζονται με την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας, με έμφαση στις περιπτώσεις της Δανίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας, τρεις χώρες με υψηλά πρότυπα κοινωνικής πολιτικής, αλλά και με διαφορετικές στρατηγικές ένταξης μεταναστών. Μέσα από τη θεωρητική ανάλυση, την αποτύπωση των ευρωπαϊκών πολιτικών, τη στατιστική προσέγγιση και τη συγκριτική αξιολόγηση, στόχος είναι να αναδειχθούν τόσο οι επιτυχίες όσο και οι προκλήσεις που παραμένουν ανοιχτές στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.

1. Ιστορική εξέλιξη της πολιτικής για την ένταξη των μεταναστών στην ΕΕ

Η ΕΕ αποτελεί διαχρονικά ελκυστικό προορισμό για μετανάστες από τρίτες χώρες λόγω των οικονομικών ευκαιριών, του υψηλού βιοτικού επιπέδου και της πολιτικής σταθερότητας που προσφέρει. Καθώς η μετανάστευση έχει καταστεί δομικό χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής κοινωνίας, η ένταξη έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία τόσο για τους ίδιους τους μετανάστες όσο και για την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας της ΕΕ στο σύνολό της.

Παρ' όλα αυτά, όπως αναλύεται παρακάτω, οι μετανάστες αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πορεία τους προς την πλήρη ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας, όπως είναι οι διακρίσεις, η περιορισμένη αναγνώριση προσόντων, η γλωσσική αδυναμία, η χωρική απομόνωση (γκετοποίηση), η άνιση πρόσβαση σε υπηρεσίες απασχόλησης, υπονομεύοντας έτσι την αξία που μπορούν να προσθέσουν στην ΕΕ και στις επιμέρους εθνικές οικονομίες.

Εκτός των παραπάνω, η διαθεσιμότητα και η αποτελεσματικότητα των πολιτικών ένταξης παρουσιάζουν μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών, γεγονός που καθιστά αναγκαίο τον συντονισμό και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής δράσης στον τομέα αυτό. Αν η ΕΕ και τα κράτη μέλη επιθυμούν πράγματι να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρει η μετανάστευση, απαιτείται μια συνεκτική, πολυεπίπεδη και διατομεακή στρατηγική ένταξης, η οποία θα εστιάζει όχι μόνο στην αρχική υποδοχή, αλλά και στην μακροπρόθεσμη κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των μεταναστών.

Η επιτυχής ένταξη των μεταναστών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας καλά διαχειριζόμενης και αποτελεσματικής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου, όπως υπογραμμίζεται και στο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 23.9.2020). Παρότι οι πολιτικές ένταξης εμπίπτουν κυρίως στην εθνική αρμοδιότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στον σχεδιασμό κοινών κατευθύνσεων στην ενίσχυση των διοικητικής διαχείρισης των κρατών μελών και στη χρηματοδοτική τους υποστήριξη. Μέσα από την αναγνώριση της ένταξης ως διατομεακού και πολυεπίπεδου ζητήματος, η ΕΕ έχει σταδιακά προωθήσει τη διαμόρφωση ενός Ευρωπαϊκού Πλαισίου που στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαιότητας: αφενός, στην υποχρέωση των μεταναστών

να συμμετάσχουν ενεργά στη νέα κοινωνία· αφετέρου, στην υποχρέωση των κρατών να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την κοινωνική και οικονομική τους συμμετοχή.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει μια πολιτική με στόχο την ενσωμάτωση των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής τους. Προωθεί την ένταξη για όλους, αντιμετωπίζοντας τα εμπόδια στους κύριους τομείς πολιτικής: στέγαση, εκπαίδευση, απασχόληση και υγειονομική περίθαλψη.

Η πολιτική ένταξης της ΕΕ άρχισε να αποκρυσταλλώνεται θεσμικά ήδη από τη δεκαετία του 1990, με καθοριστική καμπή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε (1999), το οποίο εισήγαγε την ιδέα της δίκαιης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών. Η πολιτική αυτή αναπτύχθηκε μέσα από ήπια μέσα, χωρίς δεσμευτική ισχύ, αλλά με σημαντικό βαθμό συνοχής.

Σημαντικός σταθμός υπήρξε η Συνθήκη της Λισαβόνας (2008), η οποία παρείχε για πρώτη φορά νομική βάση για την πολιτική ένταξης της ΕΕ, καθορίζοντας ότι ο ρόλος της Ένωσης θα περιορίζεται στη στήριξη και παροχή κινήτρων προς τα κράτη μέλη. Η αλλαγή των κανόνων ψηφοφορίας και η υιοθέτηση της ειδικής πλειοψηφίας για θέματα νόμιμης μετανάστευσης, περιόρισε τις δυνατότητες άσκησης βέτο και άνοιξε τον δρόμο για ευρύτερη συνεργασία. Παρά τη μη δεσμευτική φύση των περισσότερων μέτρων, η πολιτική ένταξης προωθήθηκε μέσω ήπιων εργαλείων (soft law), στρατηγικών εγγράφων, κοινών αρχών και ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων.

Η πολιτική διαμορφώθηκε χάρη στην αλληλεπίδραση τριών συνθηκών:

Κατ' αρχάς, για να παρακάμψει την απροθυμία των κρατών μελών, θα έπρεπε να επιδείξει μεγάλη ευελιξία.

Στη συνέχεια, η διαδοχή πολλών προεδριών του Συμβουλίου συνέβαλε στη μεταφορά των θέσεων τους στο επίπεδο της ΕΕ.

Τέλος, η τρίτη προϋπόθεση αφορούσε την ετοιμότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αναλάβει ενεργό ρόλο στον τομέα της ένταξης, χωρίς όμως να υπερβεί ή να θίξει την αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Η Επιτροπή συστηματοποίησε και μετέτρεψε σε πιο συνεκτικό σχήμα την πρόοδο που είχε σημειωθεί στο πεδίο των ήπιων μέσων πολιτικής.

Καθοριστικής σημασίας για τη θεσμική συγκρότηση του πλαισίου ένταξης αποτέλεσε η υιοθέτηση των 11 Κοινών Βασικών Αρχών

(Common Basic Principles, 2004) (Υπουργείο Εσωτερικών Ελλάδος 23-04-2013), οι οποίες θεμελίωσαν την ευρωπαϊκή προσέγγιση στην ένταξη των μεταναστών και αποτέλεσαν σημείο αναφοράς για τη χάραξη πολιτικών. Οι αρχές αυτές προωθούν μια ολιστική προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές διαστάσεις της ένταξης και υπογραμμίζει την ανάγκη συμμετοχής όλων των επιπέδων διακυβέρνησης (ευρωπαϊκού, εθνικού και τοπικού), καθώς και της ίδιας της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής στήριξης, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης (European Integration Fund – EIF, 2007) αποτέλεσε σημαντικό εργαλείο κατά την περίοδο 2007–2013, το οποίο στόχευε στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στη σύγκλιση των εθνικών πολιτικών με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις.

Το ταμείο αυτό διαδέχθηκε το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF, 2013) στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014–2020, το οποίο συγχώνευσε τέσσερις προϋπάρχοντες μηχανισμούς (για σύνορα, επιστροφή, πρόσφυγες και ένταξη) σε ένα ενιαίο χρηματοδοτικό εργαλείο. Η θεσμική αυτή αναδιάρθρωση προσέφερε μεγαλύτερη ευελιξία στα κράτη μέλη ως προς την κατανομή των πόρων, ταυτόχρονα όμως ανέδειξε τον κίνδυνο υποβάθμισης της ένταξης ως πολιτικής προτεραιότητας. Παρότι το AMIF προέβλεπε την υποχρέωση διάθεσης τουλάχιστον 20% των κονδυλίων του για δράσεις ένταξης, το ελάχιστο αυτό ποσοστό υπολείπεται σημαντικά σε σύγκριση με τα ποσά που διατίθεντο μέσω του EIF, περιορίζοντας τη δυνατότητα σταθερής υποστήριξης. Εφόσον όλα τα κράτη επέλεγαν να περιορίσουν τις σχετικές δαπάνες στο κατώτατο αυτό όριο, το συνολικό ποσό για την ένταξη δεν θα ξεπερνούσε τα 478 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή περίπου το μισό των κονδυλίων του προηγούμενου ταμείου.

Η συγκεκριμένη αλλαγή καταδεικνύει μία σταδιακή αποδυνάμωση της ευρωπαϊκής πολιτικής ένταξης και την ενίσχυση του ρόλου των κρατών μελών στην ιεράρχηση των χρηματοδοτικών και πολιτικών τους προτεραιοτήτων. Η εξέλιξη αυτή εξέπεμψε διφορούμενα μηνύματα εκ μέρους της ΕΕ, δημιουργώντας αβεβαιότητα ως προς τη μακροπρόθεσμη κατεύθυνση και συνοχή της πολιτικής ένταξης.

Η προσφυγική κρίση δημιούργησε εντάσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες, παραδόξως, ενίσχυσαν τη συναίνεση γύρω από την ανάγκη για περισσότερη χρηματοδότηση υπέρ της ένταξης. Πολλά κράτη

μέλη, αποφεύγοντας να εκδηλώσουν αλληλεγγύη μέσω μετεγκατάστασης αιτούντων άσυλο, φαίνεται να προτιμούν τη χρηματοδοτική αλληλεγγύη.

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόταση της Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021–2027 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 22 Ιανουαρίου 2021) περιλαμβάνει δύο βασικές καινοτομίες: σημαντική αύξηση των πόρων για τη μετανάστευση, καθώς και προσπάθεια ενσωμάτωσης της ένταξης μεταναστών στους στόχους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ESF+, 2021) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF, 24/6/2021).

Για πρώτη φορά προβλέπεται ότι μέρος των πόρων αυτών θα κατανέμεται με βάση τον αριθμό υπηκόων τρίτων χωρών σε κάθε κράτος μέλος, ενώ το ESF+ θα στοχεύει ρητά στην ένταξη των μεταναστών μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (AMF), διάδοχο του AMIF, θα επικεντρώνεται στα αρχικά στάδια της ένταξης. Ωστόσο, το ESF+ δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να δεσμεύσουν συγκεκριμένο ποσοστό των πόρων του για την ένταξη, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα εξασφάλισης σταθερής και στοχευμένης χρηματοδότησης. Έτσι, παρά τις νέες ρυθμίσεις, η προσέγγιση της ένταξης ως «οριζόντιου στόχου» δεν μεταφράζεται ακόμη σε ουσιαστική ενίσχυση της κοινής πολιτικής ένταξης της ΕΕ.

2. Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη των μεταναστών – Κοινωνικό μοντέλο ένταξης στην ΕΕ

Τα κοινωνικά μοντέλα ένταξης μεταναστών διαμορφώθηκαν για να διευκολύνουν την ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και πολιτική ζωή. Αυτά τα μοντέλα υιοθετήθηκαν από τις χώρες υποδοχής, ανάλογα με τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες τους.

Τα κυριότερα Μοντέλα Ένταξης είναι:

Μοντέλο Αφομοίωσης (Assimilation): Απαιτεί από τους μετανάστες να υιοθετήσουν πλήρως την κουλτούρα, τη γλώσσα και τις αξίες της χώρας υποδοχής, εγκαταλείποντας τα δικά τους πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Μοντέλο Πολυπολιτισμικότητας (Multiculturalism): Ενθαρρύνει τη διατήρηση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των μεταναστών, προωθώντας την αρμονική συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών μέσα στην κοινωνία (π.χ. Καναδάς).

Μοντέλο Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Integration): Μια αμφίδρομη διαδικασία, όπου ο μετανάστης ενσωματώνεται στη δομή της κοινωνίας (εργασία, εκπαίδευση) διατηρώντας την πολιτισμική του ταυτότητα. Εστιάζει στην αναγνώριση της πολιτισμικής διαφορετικότητας, η οποία διεκδικείται συλλογικά από τις κοινότητες των μεταναστών και αναγνωρίζεται ως ανθρώπινο δικαίωμα. (Υπουργείο Ένταξης και Ασύλου, 15-1-2019)

2.1 Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη και Ενσωμάτωση των μεταναστών

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ένα πλαίσιο αυξημένων μεταναστευτικών ροών και δημογραφικών μεταβολών, έχει αναγνωρίσει τη στρατηγική σημασία της ενταξιακής πολιτικής ως εργαλείο διατήρησης της κοινωνικής συνοχής, της οικονομικής βιωσιμότητας και της δημοκρατικής σταθερότητας. Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώθηκε το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη και την Ενσωμάτωση 2021–2027 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 24 Νοεμβρίου 2020), το οποίο επιδιώκει να ενισχύσει την ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και ατόμων με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο, στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Το Σχέδιο αυτό στηρίζεται στη θεμελιώδη αρχή της «ένταξης για όλους» (*inclusion for all*), ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος, κοινωνικής

κατάστασης, φύλου, θρησκείας, εθνοτικής ή πολιτισμικής προέλευσης. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής, το οποίο προωθεί τη συμμετοχική και ενεργή ένταξη, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην προσέγγισή της ως αμοιβαίας διαδικασίας (*two-way process*), όπου τόσο οι μετανάστες όσο και οι κοινωνίες υποδοχής αναλαμβάνουν ευθύνες για την επιτυχή κοινωνική συνύπαρξη. Το Σχέδιο ενσωματώνει τη διάσταση της πολιτισμικής διαφορετικότητας και της συμπερίληψης, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των μεταναστών στη διαμόρφωση των πολιτικών που τους αφορούν και ενισχύοντας τις τοπικές αρχές και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μέσω στοχευμένων ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων

Το Σχέδιο Δράσης, το οποίο ουσιαστικά αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, θέτει ως προτεραιότητα τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών σε τέσσερις θεμελιώδεις τομείς ένταξης: εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία και στέγαση. Στο πλαίσιο αυτών, οι κύριοι στρατηγικοί στόχοι περιλαμβάνουν:

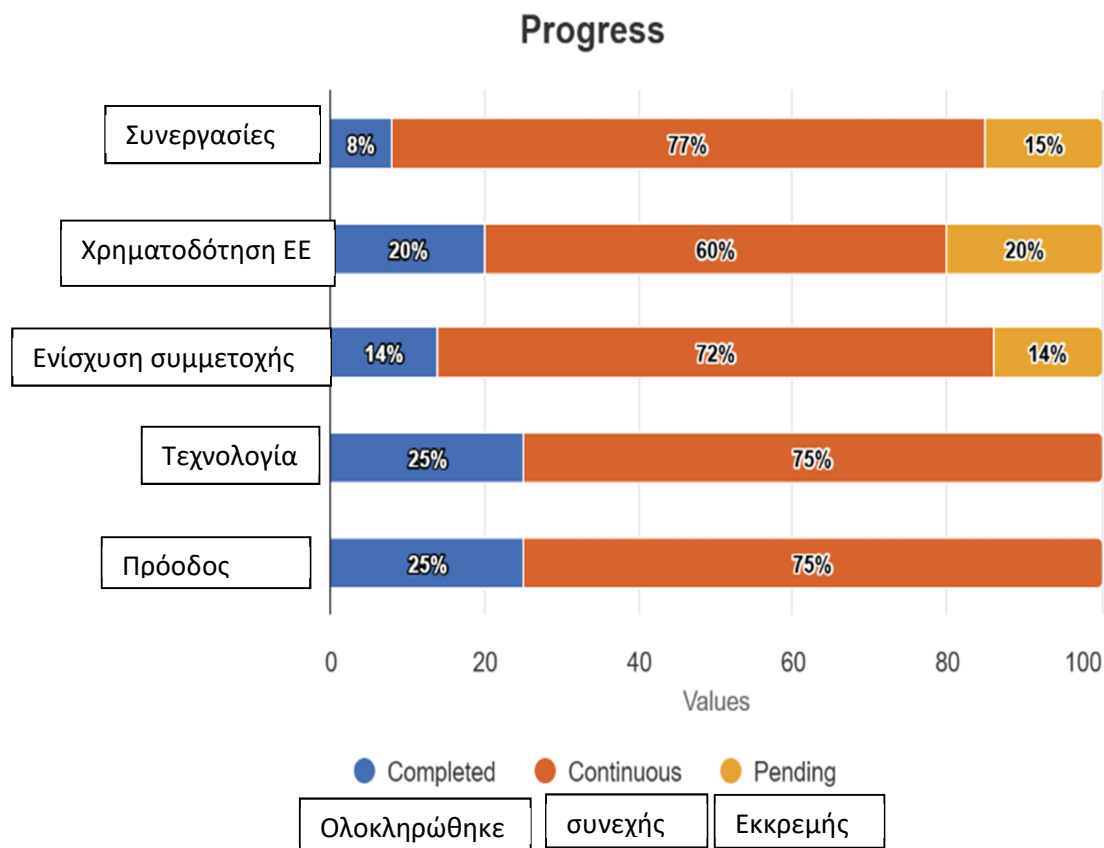
- τη βελτίωση των εκπαιδευτικών ευκαιριών, ιδίως μέσω της έγκαιρης πρόσβασης σε σχολεία και πανεπιστήμια, της εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής και της αναγνώρισης προηγούμενων προσόντων
- τη διευκόλυνση της ένταξης στην αγορά εργασίας, μέσω κατάρτισης, ενδυνάμωσης δεξιοτήτων, υποστήριξης επιχειρηματικότητας, και δράσεων διασύνδεσης με εργοδότες
- την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, με έμφαση στις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών και των παιδιών, αλλά και σε θέματα ψυχικής υγείας
- την εξασφάλιση ασφαλούς, αξιοπρεπούς και προσιτής στέγασης, καθώς και την καταπολέμηση διακρίσεων και χωρικού αποκλεισμού.

Πέραν των τομεακών πολιτικών, το Σχέδιο ενσωματώνει οριζόντιες παρεμβάσεις, όπως η ενίσχυση της συμμετοχής των μεταναστών στη δημόσια και πολιτική ζωή, η βελτίωση του διαπολιτισμικού διαλόγου, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων των τοπικών αρχών και ΜΚΟ που εμπλέκονται ενεργά στην ένταξη. Σημαντική επίσης είναι η πρόβλεψη για βελτίωση των μηχανισμών συλλογής, επεξεργασίας και ανταλλαγής δεδομένων, που επιτρέπουν την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής.

Η χρηματοδότηση της υλοποίησης του Σχεδίου επιτυγχάνεται κυρίως μέσω ευρωπαϊκών εργαλείων όπως το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF, 2013), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF+), καθώς και προγράμματα όπως το Erasmus+ και το Δημιουργική Ευρώπη(2022, Creative Europe). Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων στηρίζε-

ται σε συνεργασίες με ερευνητικά ιδρύματα, διεθνείς οργανισμούς (όπως ο IOM και η UNHCR), καθώς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

Μέσω της Εικόνας 1 που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι βασικοί τομείς παρέμβασης, οι επιμέρους δράσεις και οι αντίστοιχοι δείκτες προόδου, προσφέροντας μια εποπτική εικόνα της εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής ένταξης σε διακρατικό επίπεδο:

Εικόνα 1: *Progress Tracker του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη και την Ενσωμάτωση 2021–2027 (European Integration and Inclusion Action Plan 2021-2027)* Απεικονίζονται οι βασικοί τομείς δράσης (εκπαίδευση, εργασία, υγεία, στέγαση) και οι οριζόντιες υποστηρικτικές πρωτοβουλίες, καθώς και η πρόοδος της υλοποίησής τους σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (Quality education and training for all, 18-11-2025)

Από τα πρώτα έτη εφαρμογής του σχεδίου, παρατηρείται σημαντική πρόοδος στην ενίσχυση των τοπικών στρατηγικών ένταξης και στην ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών, ιδίως σε αστικές περιοχές. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται κρίσιμες προκλήσεις, όπως η υποεκπροσώπηση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, οι στεγαστικές ανισότητες και η κοινωνική απομόνωση.

2.2 Μοντέλο Ένταξης/Ενσωμάτωσης (Integration)

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (Ε.Κ.Μ.) συνιστά ένα σύνολο κοινωνικών αξιών και αρχών που διαμορφώνουν τον τρόπο οργάνωσης των κοινωνικών πολιτικών στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κεντρικός του στόχος είναι η προστασία των πολιτών από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Το Ε.Κ.Μ. στηρίζεται σε αξίες όπως η δημοκρατία, η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη, η κοινωνική ευημερία, ο σεβασμός των ατομικών δικαιωμάτων, η ελευθερία των συλλογικών διαπραγματεύσεων και η λειτουργία της οικονομίας της αγοράς. Προωθεί την πρόνοια και υποστήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενώ επιχειρεί να διατηρεί την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μέσω επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση.

Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη και την Ενσωμάτωση ευθυγραμμίζεται με το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο ένταξης, το οποίο βασίζεται στην προώθηση δημοκρατικών αξιών, στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και στην ύπαρξη ισχυρών μηχανισμών κοινωνικής πρόνοιας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί μια συμμετοχική, συμπεριληπτική και κοινωνικά δίκαιη προσέγγιση, η οποία συνδέει την ένταξη με την κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα ευκαιριών και την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ένταξη στην αγορά εργασίας θεωρείται κομβικό στοιχείο της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Το Σχέδιο Δράσης ενισχύει δράσεις που αφορούν την αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων, την ανάπτυξη γλωσσικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, αλλά και την στήριξη μέσω καθοδήγησης (mentoring), πρακτικής άσκησης και κοινωνικών συνεργασιών. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στη διαμόρφωση πολιτικών που επιτρέπουν τη συμμετοχή των μεταναστών στις δημοκρατικές διαδικασίες και την ενίσχυση του πολιτικού τους ρόλου στις τοπικές κοινωνίες.

Η υιοθέτηση κοινών ευρωπαϊκών αρχών και εργαλείων ένταξης συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας, η οποία στηρίζεται στη συμπερίληψη, την ισότητα και τον σεβασμό της πολιτισμικής διαφορετικότητας. Παρ' όλα αυτά, η εφαρμογή του σχεδίου παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών-μελών, καθώς εξαρτάται από εθνικές πολιτικές προτεραιότητες, κοινωνικές δομές και επίπεδα αποδοχής.

Ως εκ τούτου, η συγκριτική ανάλυση των πολιτικών ένταξης στη Δανία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία καθίσταται ιδιαίτερα χρήσιμη για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ευρωπαϊκής στρατηγικής και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη χάραξη μελλοντικής κοινωνικής πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3. Οι πολιτικές που εφαρμόζονται για την ένταξη των μεταναστών και προσφύγων στις χώρες της ΕΕ και οι προκλήσεις που ανακύπτουν

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της έχουν διαμορφώσει τα τελευταία χρόνια πληθώρα πολιτικών και προγραμμάτων με σκοπό την κοινωνική και οικονομική ένταξη των μεταναστών και προσφύγων. Οι πολιτικές επικεντρώνονται κυρίως στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και στη συμμετοχή στη δημόσια και πολιτική ζωή.

Παρά τις συνεχείς προσπάθειες των ευρωπαϊκών χωρών για την προώθηση της ένταξης, η αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών παραμένει αμφισβητούμενη. Η ένταξη συχνά καταλήγει να λειτουργεί ως μια μονόπλευρη διαδικασία, όπου το βάρος πέφτει κυρίως στον μετανάστη, ο οποίος καλείται να προσαρμοστεί και να ενσωματωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο στον μόνιμο πληθυσμό (π.χ. Schinkel 2013, Schrover & Schinkel 2013).

Πολλά κράτη, σύμφωνα με αυτή τη λογική, έχουν απομακρυνθεί από τα προηγούμενα μοντέλα ένταξης και έχουν στραφεί σε μια προσέγγιση, η οποία βασίζεται στην ιδέα ότι η επιτυχής ένταξη εξαρτάται από την ατομική δέσμευση του μετανάστη να αποκτήσει γλωσσικές και πολιτισμικές γνώσεις και αξίες (οι οποίες συχνά συνδέονται με τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιθαγένειας) και από την οικονομική του ενσωμάτωση. Οι χώρες υποδοχής επιστρατεύουν πληθώρα μέτρων, όπως μαθήματα γλώσσας, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, αναγνώριση προσόντων από τη χώρα προέλευσης, καθώς και συμβουλευτική υποστήριξη για την αγορά εργασίας, προκειμένου να ενισχύσουν την κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση των μεταναστών. Παρατηρείται όμως συστηματικά το φαινόμενο της αναντιστοιχίας μεταξύ προσόντων και απασχόλησης, με αποτέλεσμα πολλοί μετανάστες να αντιμετωπίζουν μακροχρόνια ανεργία ή να απασχολούνται σε θέσεις κατώτερες των προσόντων τους (Kogan, 2006, Van Tubergen, Maas & Flap 2004, Fleischmann & Dronkers 2010).

Αυτή η αντίφαση μεταξύ της ενίσχυσης των πολιτικών ένταξης και των συνεχιζόμενων εμποδίων στην αγορά εργασίας καταδεικνύει ότι οι προσπάθειες αυτές ενδέχεται να υστερούν είτε σε πληρότητα είτε σε αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή τους. Η έλλειψη ουσιαστικής σύνδεσης

μεταξύ των προσφερόμενων υπηρεσιών και των πραγματικών αναγκών των μεταναστών, σε συνδυασμό με δομικά εμπόδια και διακρίσεις, υπονομεύει την επιθυμητή ισότιμη ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας υποδοχής.

Ταυτόχρονα, η φιλοδοξία των κρατών να προωθήσουν την ατομική αυτονομία και να διασφαλίσουν ότι οι νεοεισερχόμενοι θα γίνουν «καλοί πολίτες» αποτελεί μια συνεχή διαδικασία σε διάφορους τομείς πολιτικής του κράτους πρόνοιας. Σε αυτή την κατεύθυνση, οι πολιτικές ενεργοποίησης περιλαμβάνουν όχι μόνο την αγορά εργασίας αλλά και την εκπαίδευση των πολιτών, τις υπηρεσίες παιδικής φροντίδας και την υποστήριξη της οικογένειας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το «σκανδιναβικό μοντέλο» καθώς οι χώρες της Βόρειας Ευρώπης συνδυάζουν γενναιόδωρα συστήματα πρόνοιας με υψηλές προσδοκίες ενεργού συμμετοχής των νεοεισερχομένων στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Το λεγόμενο «σκανδιναβικό μοντέλο» έχει αποτελέσει αντικείμενο εντατικής μελέτης και συζήτησης στη διεθνή βιβλιογραφία. Αν και αμφισβητείται η ομοιομορφία του (Kautto, 2010), οι χώρες της Σκανδιναβίας εξακολουθούν να παρουσιάζουν ομοιότητες όσον αφορά την ύπαρξη γενναιόδωρων, καθολικών συστημάτων πρόνοιας, την προσφορά φιλικών προς την οικογένεια υπηρεσιών, ισχυρή κρατική παρέμβαση, υψηλές προσδοκίες απ' όλους να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας, αξίες κοινωνικής συνοχής και ισότητας. Βασικές αρχές των σκανδιναβικών μοντέλων περιλαμβάνουν την καθολική πρόσβαση, τη δημόσια ευθύνη για την πρόνοια και την αρχή της «εργασίας για όλους» (Kildal & Kuhnle 2005). Οι κοινωνικοί κανόνες γύρω από την απασχόληση είναι βαθιά εδραιωμένοι στις σκανδιναβικές κοινωνίες, με την εργασία να αποτελεί τον κύριο μηχανισμό κοινωνικής ένταξης και αποδοχής του ατόμου ως ισότιμου πολίτη (Johansson & Hvinden, 2007).

Επιπλέον, το σκανδιναβικό μοντέλο διαδραματίζει παραδοσιακά ισχυρό ρόλο στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών ένταξης και ενεργοποίησης (Jørgensen, 2008), κάτι που το διαφοροποιεί από άλλα μοντέλα πρόνοιας στην Ευρώπη. Ο γενικός όρος «πολιτικές ενεργοποίησης» αναφέρεται στη μετάβαση από παθητικές σε ενεργητικές πολιτικές, στην ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και στη σχέση μεταξύ πολιτών και κράτους πρόνοιας, με μεγαλύτερη έμφαση στα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις παρά στα δικαιώματα. Αυτό σηματοδότησε μια νέα

εποχή στο κράτος πρόνοιας τη δεκαετία του 1990, όπου η αρχή των ίσων ευκαιριών αντικαταστάθηκε ή τουλάχιστον συμπληρώθηκε από ένα νέο πρότυπο που έδινε έμφαση στην ενεργό ιθαγένεια (Johansson & Hvinden, 2007). Οι πολιτικές ενεργοποίησης των τελευταίων δεκαετιών που στοχεύουν στους νεοαφιχθέντες έχουν καταστεί τα κύρια εργαλεία για την προώθηση και την ενίσχυση της λειτουργικής, ατομικής αυτονομίας των νεοεισερχόμενων μεταναστών, ενώ η αρχή της αιρεσιμότητας (που δίνεται υπό προϋποθέσεις και όρους) έχει προωθηθεί με την εισαγωγή στενότερης σύνδεσης μεταξύ των συστημάτων διατήρησης του εισοδήματος και των μέτρων προώθησης της απασχόλησης.

Παρά τις κοινές αυτές βάσεις, οι σκανδιναβικές χώρες ακολουθούν διαφορετικοποιημένες στρατηγικές ένταξης, παρουσιάζοντας αντίστοιχα διαφορετικά επίπεδα επιτυχίας και προκλήσεων, οι οποίες θα αναλυθούν στις υποενότητες που ακολουθούν. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές έχουν επισημάνει ότι οι κανόνες σχετικά με την απασχόληση ήταν ισχυρότεροι στη Σκανδιναβία από ότι στις περισσότερες άλλες χώρες (Svallfors, Halvorsen, & Andersen, 2001) και πως οι «σκανδιναβικές χώρες έχουν μακρά παράδοση στην διαμόρφωση του πολίτη κυρίως ως εργαζόμενο» (Johansson & Hvinden, 2007, σ. 56). Η «εργασιακή ηθική» έχει επικρατήσει στο μεγαλύτερο μέρος του ενήλικου πληθυσμού και είναι ο κυρίαρχος κανόνας εδώ και πολλά χρόνια ότι η ενεργός συμμετοχή στην αγορά εργασίας είναι καθοριστικής σημασίας για να γίνει κανείς αποδεκτός ως ισότιμο, πλήρες μέλος της κοινωνίας. Τέλος, έχει επικρατήσει μια μακρά παράδοση ισχυρής κρατικής παρέμβασης και, σε σύγκριση με άλλες χώρες, το κράτος έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή των πολιτικών ενεργοποίησης στις σκανδιναβικές χώρες (Jørgensen, 2008, σ. 86).

Στη συνέχεια, θα εξεταστούν τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις σκανδιναβικών κρατών - η Δανία, η Σουηδία και η Φινλανδία που ακολουθούν διαφορετικές στρατηγικές ένταξης και παρουσιάζουν ποικίλα επίπεδα επιτυχίας και προκλήσεων.

2.1 Η ένταξη των μεταναστών στη Δανία

Σε μια εποχή που η παγκόσμια μετανάστευση αυξάνεται ραγδαία προς τις χώρες της Δύσης και οι προκλήσεις που σχετίζονται με αυτήν είναι πολλαπλές, πολλές χώρες έχουν επιλέξει να υιοθετήσουν αυστηρές πολιτικές, με στόχο τον έλεγχο και τον περιορισμό της μετανάστευσης. Η περίπτωση της Δανίας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αυστηρής μεταναστευτικής πολιτικής που αξίζει να εξεταστεί. Η Δανία εφαρμόζει πολιτικές που περιλαμβάνουν αυστηρό έλεγχο των συνόρων, νομοθετικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων των προσφύγων για την κάλυψη του κόστους φιλοξενίας τους και περιορισμούς στη διαδικασία χορήγησης ασύλου. Να σημειωθεί δε, ότι οι μετανάστες από ΕΕ και τρίτες χώρες αποτελούν σήμερα περίπου το 12-13% του εργατικού δυναμικού της Δανίας (EURES, 24/02/2025) και το 16% του γενικού πληθυσμού σύμφωνα με την παρακάτω κατάσταση στον Πίνακα 1 (κατά εθνικότητες):

	Persons	Proportion of total population
Non-Western origin		
Immigrants	444,479	7%
<i>Hereof MENAP-countries and Türkiye</i>	186,629	3%
<i>Hereof other non-Western countries</i>	257,850	4%
Descendants	182,226	3%
<i>Hereof MENAP-countries and Türkiye</i>	117,734	2%
<i>Hereof other non-Western countries</i>	64,492	1%
Total	626,705	10%
<i>Hereof MENAP-countries and Türkiye</i>	304,363	5%
<i>Hereof other non-Western countries</i>	322,342	5%
Western origin		
Immigrants	308,428	5%
Descendants	42,047	1%
Total	350,475	6%
All immigrants and descendants	977,180	16%
Danish origin	5,015,554	84%
Total population	5,992,734	100%

Πίνακας 1.

Ο Πληθυσμός της Δανίας ανά καταγωγή (EURES, 24/02/2025)(Υπουργείο Μετανάστευσης Δανίας MBEFX2A)

EURES (European Employment Services)+1

Σύμφωνα δε με στοιχεία του 2022, σχεδόν ένας στους 8 εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης είναι αλλοδαπός. Αυτό το ποσοστό έχει αυξηθεί σημαντικά από το 5,7% κατά το 2008 (Wenande Christian, 20 Feb 2023). Ο αριθμός δε των πολιτών τρίτων χωρών εκτός ΕΕ που εργάζονται έχει

ανέβει σταθερά από το 2021 και στο τέταρτο τρίμηνο του 2023 άγγιξε τους 217.328 (Lose David , 02 April 2024).

Ο πρωταρχικός στόχος των πολιτικών διασποράς είναι η ομοιόμορφη κατανομή του βάρους της φιλοξενίας των προσφύγων-μεταναστών σε ολόκληρη τη χώρα που παρέχει φιλοξενία. Η δανική πολιτική κατανομής μεταναστών έχει χρησιμοποιηθεί ως ένα είδος πειράματος για τη μελέτη της επίδρασης των χαρακτηριστικών της περιοχής εγκατάστασης όπου τοποθετούνται οι πρόσφυγες μετά τη λήψη άδειας παραμονής, και της απόδοσής τους στην αγορά εργασίας. Υπάρχουσες μελέτες όμως, έχουν δείξει ότι οι πρόσφυγες ωφελούνται περισσότερο όταν εγκαθίστανται σε περιοχές με ευνοϊκές συνθήκες αγοράς εργασίας (Azlor et al., 2020) και μεγαλύτερα αστικά κέντρα, όπου υπάρχουν περισσότερες και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Αντίθετα, η σχεδόν τυχαία κατανομή μεταναστών μπορεί να περιορίσει τις ευκαιρίες απασχόλησης, εμποδίζοντας τους πρόσφυγες να εγκατασταθούν σε περιοχές όπου οι δεξιότητές τους είναι περισσότερο αξιοποιήσιμες με άμεσο αποτέλεσμα να επιφέρουν υψηλότερη ανταμοιβή. Η κατάσταση επιδεινώνεται όταν η τοποθέτηση έχει ως κύριο κριτήριο το χαμηλό κόστος στέγασης, η οποία συχνά συσχετίζεται με τοπικά μειονεκτήματα και μπορεί να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμο κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό.

Η Δανία έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην ενσωμάτωση των μεταναστών και των προσφύγων μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και υποστήριξης. Κατά τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, όταν τέθηκε ζήτημα εισαγωγής ενεργών μέτρων προώθησης της απασχόλησης για τους νεοεισερχόμενους μετανάστες, η πολιτεία παρέμενε συγκρατημένη, αναθέτοντας τη φροντίδα και την κοινωνική υποστήριξη των μεταναστών σε εθελοντικές οργανώσεις (Breidahl K., 2012).

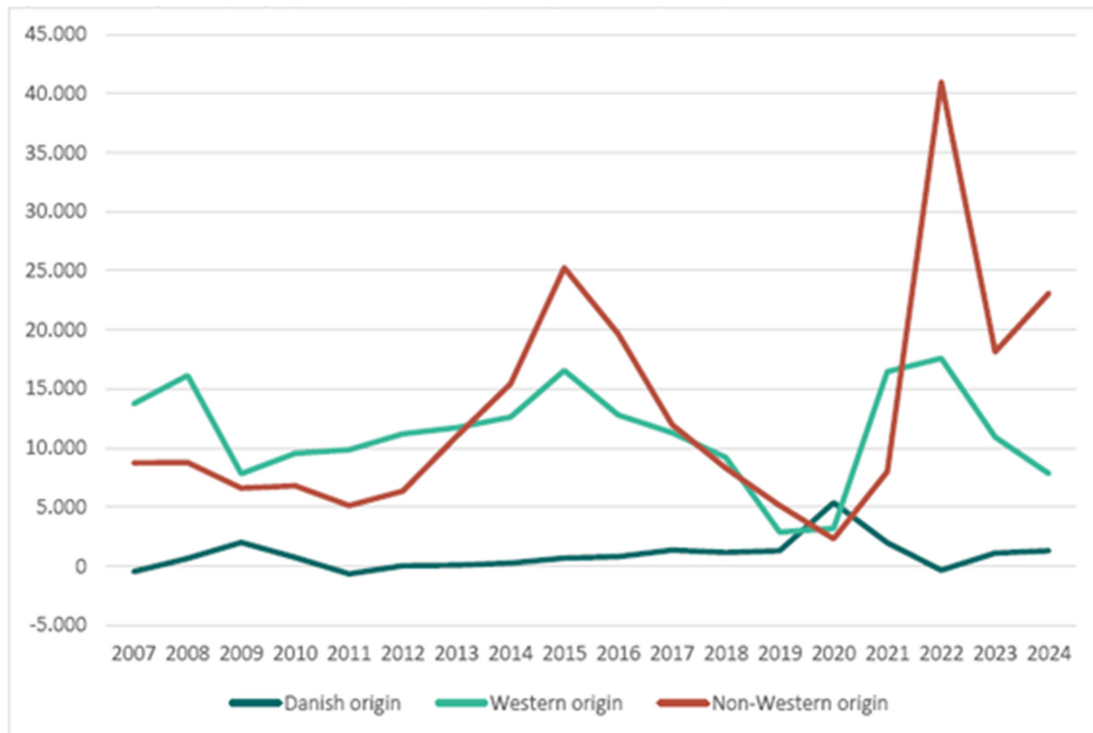
Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 η αυξανόμενη ανησυχία για τα χαμηλά ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών οδήγησε στη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου πολιτικών. Κατά συνέπεια, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης της αγοράς εργασίας συνδέθηκαν άρρηκτα με το ευρύτερο πλαίσιο της πολιτειακής ένταξης (*civic integration*), προωθώντας τη συμμετοχή των μεταναστών ως ενεργών και παραγωγικών μελών της κοινωνίας.

Η κοινωνική πρόνοια στη Δανία είχε ήδη αναμορφωθεί το 1998 με αυστηρότερους όρους πρόσβασης και το πρόγραμμα κινήθηκε προς την ίδια κατεύθυνση.

Υπήρχε όμως μία σημαντική διαφοροποίηση: το επίδομα που θεσπίστηκε το 1999 βρισκόταν σε επίπεδα σημαντικά χαμηλότερα από το κανονικό κοινωνικό επίδομα. Η Δανία έχει εφαρμόσει σειρά μεταρρυθμίσεων που μείωσαν τα επιδόματα πρόνοιας για τους πρόσφυγες, με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης. Η πλέον χαρακτηριστική ήταν το Start Aid (2002), το οποίο μείωσε τις παροχές κατά περίπου 40%. Τα μειωμένα επίπεδα παροχών λειτούργησαν έτσι όχι μόνο ως μηχανισμός ενίσχυσης των όρων συμμετοχής, αλλά και ως μέσο πίεσης για την ταχύτερη ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας (Jerome Adda, Christian Dustmann, Joseph-Simon Gorlach, 2022). Μελέτες για τη Δανία που αξιολογούν τέτοιες μεταρρυθμίσεις στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας δείχνουν πράγματι μια βραχυπρόθεσμη ανταπόκριση στις πιθανότητες απασχόλησης.

Τα θετικά αποτελέσματα στην απασχόληση και τα εισοδήματα εξαφανίζονται μετά από περίπου 5 χρόνια. Οι χαμηλότερες παροχές εγκυμονούσαν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, οδηγώντας πολλούς μετανάστες σε συνθήκες οικονομικής επισφάλειας, αντί να διευκολύνουν ουσιαστικά την ένταξή τους. Επιπλέον, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των οικογενειών οδήγησε σε αύξηση της εγκληματικότητας ενηλίκων προσφύγων και των παιδιών τους. Επίσης, τα αποτελέσματα του Start Aid εξαρτήθηκαν από τη ζήτηση εργασίας της περιοχής όπου τοποθετούνταν οι πρόσφυγες, θετικά αποτελέσματα εμφανίστηκαν μόνο σε περιοχές με υψηλή ζήτηση για χαμηλής ειδίκευσης εργασία. Σε ορισμένους δήμους μάλιστα (ιδιαίτερα στους αγροτικούς/περιφερειακούς), άνδρες-πολίτες τρίτων χωρών εκτός ΕΕ έχουν πλέον υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης από τους αυτόχθονες (Barrett Michael, 12 Sep. 2024).

Η πρώτη εθνική νομοθεσία για την ένταξη υιοθετήθηκε το 1999 και συνδύασε επιδόματα εισαγωγής με υποχρεωτικά προγράμματα απασχόλησης και εκμάθησης γλώσσας, συνδέοντας έτσι τις παροχές με την ενεργό συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Τη δεκαετία του 2000 οι πολιτικές έγιναν ακόμη πιο περιοριστικές, με τη μείωση των επιδομάτων εισαγωγής και την ενίσχυση του προτύπου «work-first». Η όλη ρευστή κατάσταση που δημιουργήθηκε από τις συνεχώς εναλλασσόμενες μεταναστευτικές πολιτικές, οδήγησε κατά το διάστημα 2015-2016 σε κατακόρυφη αύξηση των μεταναστευτικών εισροών κυρίως από πολίτες τρίτων χωρών εκτός ΕΕ, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 1. Μετανάστευση ανά προέλευση (στοιχεία ΟΟΣΑ 2025)

Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος ήταν η δημιουργία προβλημάτων στη μετανάστευση. Η χώρα άρχισε να υιοθετεί όλο και πιο περιοριστικούς κανόνες για την αποτροπή των αφίξεων και την παρεμπόδιση της πρόσβασης σε νομικές εγγυήσεις, μια απόφαση που τροφοδοτήθηκε από τη ρήτρα εξαίρεσής της από το πλαίσιο της ΕΕ για το άσυλο. Μελέτες όπως των Clausen (2008) και Heinesen (2013) αποδεικνύουν ότι η στήριξη της απασχόλησης, ιδίως με τη μορφή επιδοτούμενης απασχόλησης, είναι το πιο αποτελεσματικό εργαλείο για την ενσωμάτωση των μεταναστών, καθώς μειώνει τον χρόνο παραμονής σε επιδόματα και αυξάνει τις πιθανότητες εργασιακής ένταξης. Η εφαρμογή του μέτρου που υποχρεώνει τους μετανάστες να συμμετέχουν σε αναζήτηση εργασίας και πρακτική άσκηση μέσα σε έναν μήνα από την εγκατάστασή τους (Arendt, Dustmann, C., & Ku, H. 2022), αύξησε σημαντικά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια η Δανία φαίνεται να έχει εισέλθει σε μια νέα φάση μεταναστευτικής και προσφυγικής πολιτικής, η οποία χαρακτηρίζεται από αυξημένο περιορισμό και προσωρινότητα. Η μόνιμη διαμονή εξακολουθούσε να είναι εφικτή, αλλά η πρόσβαση σε αυτήν εξαρτάται πλέον από αυστηρά κριτήρια, κυρίως σε σχέση με τη συνεχή απασχόληση. Στο ίδιο πλαίσιο, οι δανικές αρχές περιορίσαν τη διάρκεια του ασύλου ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος της ανάγκης συνέχισης της

προστασίας και, σε περιπτώσεις όπου οι λόγοι ασύλου παύουν να υφίστανται, να καθίσταται δυνατή η επιστροφή των προσφύγων.

Η πολιτική αυτή κορυφώθηκε όταν η Δανία κατά το διάστημα 2019-2021 έγινε το πρώτο κράτος μέλος της ΕΕ που αναγνώρισε τμήματα της Συρίας ως «ασφαλή», γεγονός που προκάλεσε διεθνή αντίδραση, καθώς οδήγησε στην ανάκληση αδειών παραμονής Σύριων προσφύγων.

Παράλληλα, η Δανία ανέπτυξε το πιο αυστηρό καθεστώς για την απόκτηση ιθαγένειας στη Σκανδιναβία. Η πολιτική μόνιμης διαμονής στη Δανία λειτουργεί ως εργαλείο πολιτικής για την ένταξη των προσφύγων, καθώς η απόκτησή της προϋποθέτει την εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων που σχετίζονται με την εκμάθηση της γλώσσας και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η μόνιμη διαμονή μπορεί να χορηγηθεί νωρίτερα εάν ο αιτών έχει εργαστεί τουλάχιστον τρία έτη, ενώ η οικονομική αυτάρκεια είναι αναγκαία προϋπόθεση για την απόκτηση ιθαγένειας.

Από το 1999, η επιτυχής ολοκλήρωση γλωσσικών εξετάσεων στη δανική γλώσσα αποτελεί προϋπόθεση τόσο για τη μόνιμη διαμονή όσο και για την πολιτογράφηση, χωρίς όμως η συμμετοχή στα προγράμματα ένταξης να είναι υποχρεωτική. Η γλωσσική επάρκεια είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας και την οικονομική τους απόδοση (Bottero Matteo, 4-11-2025). Η παράταση της διάρκειας του προγράμματος ένταξης από 1,5 σε 3 έτη για βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων (Jacob Nielsen Arend 2022) είχε μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα: αύξηση ετήσιων εισοδημάτων, μεγαλύτερη πιθανότητα απασχόλησης σε θέσεις που απαιτούν επικοινωνιακές δεξιότητες και αυξημένη συμμετοχή στην εκπαίδευση.

Η μεταρρύθμιση του 2002 απαιτούσε επταετή παραμονή στη χώρα, ολοκλήρωση του τριετούς προγράμματος ένταξης και επιτυχία σε εξέταση βασικού επιπέδου της γλώσσας. Η μεταρρύθμιση του 2007, είχε ως στόχο να ενθαρρύνει τους πρόσφυγες μετανάστες να επενδύσουν στην εκμάθηση της τοπικής γλώσσας και να ενταχθούν στην αγορά εργασίας της Δανίας, θέτοντας αυστηρότερους στόχους για τη χορήγηση μόνιμης άδειας παραμονής. Η μεταρρύθμιση πρόσθεσε δύο νέες απαιτήσεις:

- (α) συσσωρευμένη πλήρη απασχόληση διάρκειας 2,5 ετών και
- (β) επιτυχία σε γλωσσική εξέταση ενδιάμεσου επιπέδου αντί του προηγούμενου βασικού.

Το 2002 οι ροές μειώθηκαν κατά 8% περίπου και επανήλθαν το 2005. Η δεύτερη μεταρρύθμιση του 2007, είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των ροών το 2008 κατά 10% περίπου (EUROSTAT, 23/07/2025), (migr_immctz and migr_emilctz).

Η αξιολόγηση της μεταρρύθμισης δείχνει ότι τα αυστηρότερα κριτήρια δεν πέτυχαν τον στόχο τους. Υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις για μια αντιστάθμιση μεταξύ των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και των προγραμμάτων εκμάθησης γλωσσών. Η πρόιμη επαγγελματική κατάρτιση μπορεί να καθυστερήσει την εκμάθηση της γλώσσας. Η μεταρρύθμιση του 2007 είχε αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση, οδηγώντας σε μείωση των ωρών εργασίας κατά 30%, ενώ δεν βρέθηκε σημαντική επίδραση στην αύξηση του ποσοστού επιτυχίας στη γλωσσική εξέταση. Αυτό μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες μακροπρόθεσμα, εμποδίζοντας την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης υψηλότερου επιπέδου. Οι τομείς όπου κυρίως εργάζονται μετανάστες είναι στην υγειονομική και κοινωνική φροντίδα, στην καθαριότητα, την βιομηχανία, στα ξενοδοχεία και την εστίαση (Lose David, 02 April 2024).

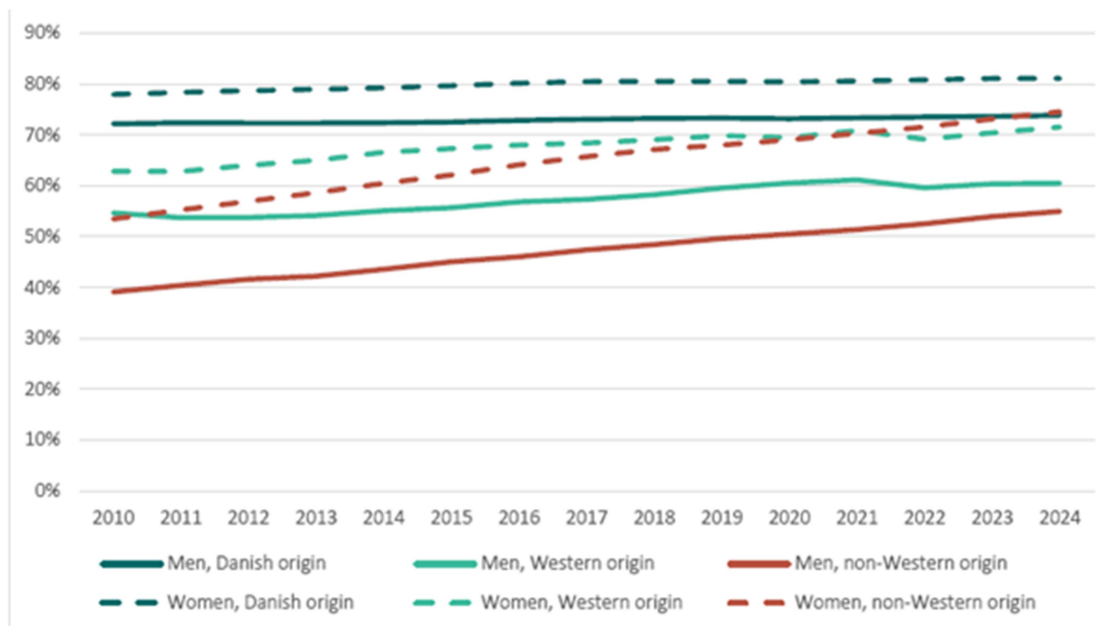
Να σημειωθεί πως, παρά την αύξηση της απασχόλησής τους, οι μετανάστες δεν έχουν ικανοποιητική πρόσβαση σε καλά αμειβόμενους τομείς. Σύμφωνα με μελέτη του 2025, αμείβονται περίπου 10% χαμηλότερα από τους Δανούς, επειδή απασχολούνται σε εργασίες που απαιτούν χαμηλή κατάρτιση (Barrett Michael, 12 Sep. 2024).

Έρευνες από Σουηδία, Γερμανία και Φινλανδία καταλήγουν σε παρόμοια συμπεράσματα. Τα ενισχυμένα προγράμματα εργασιακής υποστήριξης και η εντατική γλωσσική κατάρτιση συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων σε βάθος χρόνου.

Ενδιαφέρον είναι ότι οι αρνητικές επιπτώσεις ήταν περισσότερο έντονες σε άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην εργασία και στη γλώσσα ήδη από τα πρώτα χρόνια διαμονής, ενώ οι πρόσφυγες με υψηλότερα επίπεδα προ-υπάρχουσας ένταξης ανταποκρίθηκαν θετικά, ιδιαίτερα ως προς τη γλωσσική επίδοση. Η γλώσσα, η αναγνώριση τίτλων και προηγούμενης εμπειρίας, οι απαιτήσεις ιδιαίτερων προσόντων και οι πολιτισμικές διαφορές συχνά περιορίζουν την πρόσβαση σε σταθερές και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας (Bottero Matteo, 4 Nov 2025). Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι όταν τα κριτήρια γίνονται ιδιαιτέρως απαιτητικά, είναι δυνατόν να αποθαρρύνονται τα πλέον ευάλωτα άτομα, με αποτέλεσμα η όλη προσπάθεια να καταλήγει σε αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Η δυνατότητα των μεταναστών να επιλέγουν τον τόπο εγκατάστασής τους και τα ενεργά προγράμματα για την αγορά εργασίας που ενισχύουν τις επενδύσεις στις γλωσσικές δεξιότητες φαίνεται να είναι αποτελεσματικές πολιτικές. Καθοριστικός παράγοντας ενσωμάτωσης των μεταναστών είναι η εκπαίδευση, η οποία από τα στοιχεία που υπάρχουν δείχνουν μια σταθερή βελτίωση. Αυξάνει σταθερά ο πληθυσμός μεταναστών στις ηλικίες 25-39 που συμμετέχει στην εκπαίδευση, και όχι μόνο

στην επαγγελματική, με σαφή πρόθεση την πλήρη και μόνιμη ενσωμάτωση στη Δανία (Διάγραμμα 2):

Διάγραμμα 2. Μετανάστες και Δανοί ανά φύλο και καταγωγή 25-39 ετών που διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα για ένταξη στην εργασία (στοιχεία ΟΟΣΑ 2025)

Αντίθετα, οι πολιτικές που δίνουν έμφαση στην έγκαιρη επαγγελματική κατάρτιση ή που ρυθμίζουν την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές, καθώς και μέτρα που χρησιμοποιούν τη μόνιμη διαμονή ως κίνητρο για απόκτηση δεξιοτήτων, παρόλο που είναι επωφελείς για ορισμένους, δημιουργούν μειονεκτήματα για άλλους.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να ορίσουμε τις μεταναστευτικές πολιτικές οι οποίες βρίσκονται σήμερα σε ισχύ:

- Το πρόγραμμα IGU (Integration Basic Education): πρόκειται για ένα πολυεπίπεδο πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει: εκπαίδευση, κατάρτιση, απασχόληση. Έτσι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μπορούν να δουλέψουν σε κάποια εταιρεία και συγχρόνως να παρακολουθούν επαγγελματική κατάρτιση και μαθήματα δανέζικων, Αυτό από πολλούς θεωρείται ο καλύτερος δρόμος για μια σταθερή εργασία (Bergenser Diana, 11 October 2023) - (Grönqvist Hans, 2025).
- Επιδότηση μισθού (subsidised employment) για εργοδότες οι οποίοι προσλαμβάνουν μετανάστες ή πρόσφυγες. Έτσι μειώνεται το κόστος πρόσληψής τους και ενθαρρύνονται οι εργοδότες να συμμετάσχουν στα σχετικά προγράμματα (Nordic Council of Ministers, 04.06.19).

- Πρόγραμμα υποδοχής για νέους μετανάστες (Introduction programme): όταν χορηγείται άδεια διαμονής/εργασίας, ο μετανάστης ‘υπογράφει’ ένα συμβόλαιο ένταξης με το δήμο, το οποίο περιλαμβάνει μαθήματα γλώσσας, κατάρτιση, επαγγελματική προσαρμογή (World Migration Report, 2024).
- Ειδικά μέτρα για πιο ευάλωτες κατηγορίες, όπως για παράδειγμα γυναίκες με μεταναστευτικό υπόβαθρο, οι οποίες συχνά έχουν δυσκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας (Jørgensen Carsten, 7 March 2007). Από το 2014 μέχρι το 2024, η απασχόληση μεταξύ ανδρών μη-δυτικής (εκτός E.E.) καταγωγής αυξήθηκε από 42% σε 59.1%, ενώ μεταξύ γυναικών από 33.4% σε 48% (Barrett Michael, 12 Sep. 2024). Γενικά βέβαια, το ποσοστό απασχόλησης των μεταναστριών έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες. Για παράδειγμα, το ποσοστό όσων εξ αυτών εργάζονται, ήταν 64% στο τέλος του 2022, από 50% το 2012 (Barrett Michael, 27 Apr 2023).

Όλες οι παραπάνω πολιτικές έχουν ως κοινό στόχο την αύξηση συμμετοχής στη αγορά εργασίας, οπότε θα μπορούσε να συγκριθεί η αποτελεσματικότητά τους σε αυτό το επίπεδο. Είναι αυτονόητο βέβαια, πως η ενσωμάτωση δεν είναι ούτε αυτόματη ούτε εύκολη. Μετανάστες με χαμηλή εκπαίδευση και μη δυτικής καταγωγής, είναι σαφώς δυσκολότερο να βρουν σταθερή απασχόληση (Bredgaard Thomas, Thomsen Trine Lund, Aalborg University, 2018-11-27).

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό μεταναστών στα κράτη-μέλη του OECD (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ΟΟΣΑ), η Δανία είναι μεταξύ των χωρών με θετική εξέλιξη στην απασχόληση των μεταναστών (International Migration Outlook 2024).

3.2. Η ένταξη των μεταναστών στη Σουηδία

Η Σουηδία αποτελεί χώρα υποδοχής μεταναστών ήδη από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 2016, περίπου το 17% του πληθυσμού ήταν γεννημένο εκτός της χώρας (Statistics Sweden, 2016). Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, η σουηδική οικονομία βρισκόταν σε άνθηση και υπήρξε μεγάλη εισροή μεταναστών εργαζομένων, κυρίως από χώρες της Νότιας Ευρώπης και τη Φινλανδία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα ποσοστά απασχόλησης ήταν ιδιαίτερα υψηλά, και σε ορισμένες περιπτώσεις, υπερέβαιναν ακόμη και αυτά των γηγενών. Αντιθέτως, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και του 1990, η συσχέτιση μεταξύ οικονομικού κύκλου και μετανάστευσης εξασθένησε, καθώς η πλειονότητα των μεταναστών εκείνη την περίοδο, ήταν πρόσφυγες ή μετακινούμενοι εργαζόμενοι και όχι οικονομικοί μετανάστες. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 σημειώθηκαν σημαντικά γεγονότα τα οποία είχαν αρνητικές επιπτώσεις στις ευκαιρίες των μεταναστών στην αγορά εργασίας:

- Η Σουηδία βρέθηκε αντιμέτωπη με μια οξεία οικονομική κρίση και κρίση ανεργίας
- Αυξήθηκαν οι απαιτήσεις για δεξιότητες και επίπεδα προσόντων ως συνέπεια των διαρθρωτικών και τεχνολογικών αλλαγών και της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη περισσότερο στη γνώση.
- Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Σουηδία δέχτηκε μεγάλο αριθμό προσφύγων, κυρίως από την πρώην Γιουγκοσλαβία, αλλά και από το Ιράκ, το Ιράν, την Τουρκία και τη Σομαλία, με αποκορύφωμα το 1994, όταν καταγράφηκαν 83.000 μετανάστες, εκ των οποίων 26.000 προέρχονταν από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων που συνέπεσαν εκδηλώθηκαν με την απώλεια 500.000 θέσεων εργασίας μεταξύ 1989 και 1994 (Gonäs & Spånt, 1997), με χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και με ραγδαία αύξηση της ανεργίας τόσο για τους μόνιμους μετανάστες όσο και για τις ομάδες προσφύγων που έφτασαν πιο πρόσφατα.

Αποτέλεσμα των παραπάνω αιτιών ήταν:

1. Μεταναστευτικές ομάδες που προηγουμένως είχαν υψηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας και απασχολούνταν κυρίως σε βιομηχανικές θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης, όπως οι μετανάστες από την πρώην Γιουγκοσλαβία, υπέστησαν σοβαρές απώλειες. Η ανεργία των γυναικών από την πρώην Γιουγκοσλαβία αυξήθηκε από 0,8% (1988) σε 12% (1992) και η ανεργία των ανδρών από 2,3% (1988) σε 15,6% (1992).

2. Η κρίση ανεργίας επηρέασε δυσανάλογα τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που δεν προέρχονται από τις σκανδιναβικές χώρες. Το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών από χώρες εκτός της Σκανδιναβίας ήταν 4,9% το 1990, σε σύγκριση με 1,4% για τους Σουηδούς. Το 1995 το ποσοστό αυτό είχε αυξηθεί στο 29,8%, σε σύγκριση με 6,9% για τον υπόλοιπο πληθυσμό.
3. Παρατηρήθηκε αύξηση της προσωρινής εργασίας στους μετανάστες. Η προσωρινή εργασία αυξήθηκε από 18% (1990) σε 31% (1994) για τον μη σκανδιναβικό πληθυσμό

Αντί για την ένταξη και τις ίσες ευκαιρίες, σύμφωνα με τους κυβερνητικούς στόχους πολιτικής για τους μετανάστες που υιοθετήθηκαν το 1975, υπάρχουν ανησυχητικά σημάδια συνεχιζόμενου κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης μεγάλου μέρους των ομάδων μεταναστών και προσφύγων στην αγορά εργασίας και, κατά συνέπεια, στην κοινωνία γενικότερα. Μεγάλο ποσοστό ανέργων και μη ενεργών μεταναστών και προσφύγων συγκεντρώνεται και περιορίζεται να ζει στα προάστια των μεγαλύτερων πόλεων της Σουηδίας.

Ο Dahlström (2004) περιγράφει την εξέλιξη της σουηδικής μεταναστευτικής πολιτικής μέσα από τέσσερα διακριτά μοντέλα:

- Το μοντέλο καθολικής πολιτικής του τέλους της δεκαετίας του 1960,
- Το πολυπολιτισμικό μοντέλο της δεκαετίας του 1970,
- Το μοντέλο επιλεκτικής πολιτικής της δεκαετίας του 1980 και
- Η επιστροφή στην καθολική πολιτική στο τέλος της δεκαετίας του 1990.

Το μοντέλο καθολικής πολιτικής χαρακτηρίζεται από καθολικές υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας που απευθύνονται σε ολόκληρο τον πληθυσμό (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) από το 1968 και μετά. Για να διατηρηθεί ο καθολικός χαρακτήρας του συστήματος, ήταν απαραίτητο όλοι να συμπεριλαμβάνονται ισότιμα. Η Borevi (2014) επισημαίνει ότι το μοντέλο αυτό συνέβαλε καθοριστικά και στη διαμόρφωση της μεταπολεμικής εθνικής ταυτότητας της Σουηδίας. Το σύστημα για τη χορήγηση άδειας διαμονής είναι σήμερα συγκεντρωτικό σε εθνικό επίπεδο (βλ. π.χ. Breidahl K., Qvist 2016), αλλά οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, καθώς και οι ΜΚΟ, εξακολουθούν να ασχολούνται με θέματα ένταξης σε τοπικό επίπεδο.

Το πολυπολιτισμικό μοντέλο (multicultural model) διαμορφώνεται έντονα τη δεκαετία του 1970.

Το κράτος αναγνωρίζει τη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας των μεταναστών. Ενισχύει την ισότητα, την ελευθερία επιλογής και τη συνεργασία (ιδίως μετά την κοινοβουλευτική απόφαση του 1975).

Το μοντέλο επιλεκτικής πολιτικής της δεκαετίας του 1980 (integration model) δίνει έμφαση στην κοινωνική και οικονομική ένταξη (εργασία, εκπαίδευση, συμμετοχή). Συνδυάζει την ισότητα δικαιωμάτων με ενεργή συμμετοχή στην κοινωνία υποδοχής.

Η επιστροφή στην καθολική πολιτική στο τέλος της δεκαετίας του 1990 (restrictive/regulatory model) ενίσχυσε τους ελέγχους στη μετανάστευση και αυστηροποίησε τις πολιτικές ασύλου.

Επί πλέον πέτυχε μεγαλύτερη σύνδεση μεταναστευτικής πολιτικής με ζητήματα αγοράς εργασίας και κοινωνικής συνοχής.

Τα τελευταία χρόνια η μετανάστευση προς τη Σουηδία έχει αυξηθεί ακόμη περισσότερο, το 2014 σχεδόν 130.000 άτομα μετανάστευσαν στη Σουηδία, εκ των οποίων 26.000 προέρχονταν από τη Συρία. Το 2023, το ποσοστό του πληθυσμού που γεννήθηκε στο εξωτερικό είναι περίπου 20.3% (International Migration Outlook 2024, OECD).

Η μεταναστευτική πολιτική της Σουηδίας περιλαμβάνει τα παρακάτω μέτρα και προγράμματα ένταξης:

Προγράμματα για πρόσφυγες και μετανάστες που αναζητούν εργασία. Χαρακτηριστικό είναι το ειδικό πρόγραμμα Korta Vägen (Swedish Public Employment Service, 2020) (Σύντομη Διαδρομή) που αφορά σε μορφωμένους μετανάστες. Επίσης υπάρχουν και άλλα προγράμματα που συνδυάζουν μαθήματα σουηδικών, συγχρόνως δε προσφέρουν καθοδήγηση και υποστήριξη για εύρεση εργασίας (maas-project.eu) (MAAS (Match, Attach and Sustain, 2025)).

Εκτός των παραπάνω μέτρων, γίνονται προσπάθειες για «Πρώιμη ένταξη στην αγορά εργασίας» (early intervention)» μόλις δοθεί άδεια διαμονής, γιατί σύμφωνα με μελέτη (RCT- Dahlberg Matz, Egebark Johan, Vikman Ulrika, Özcan Gülay, 26-11-2023) από το 2022, αν δοθεί υποστήριξη εντατική και άμεση, οι πιθανότητες απασχόλησης μέσα σε 1-2 χρόνια αυξάνονται σημαντικά.

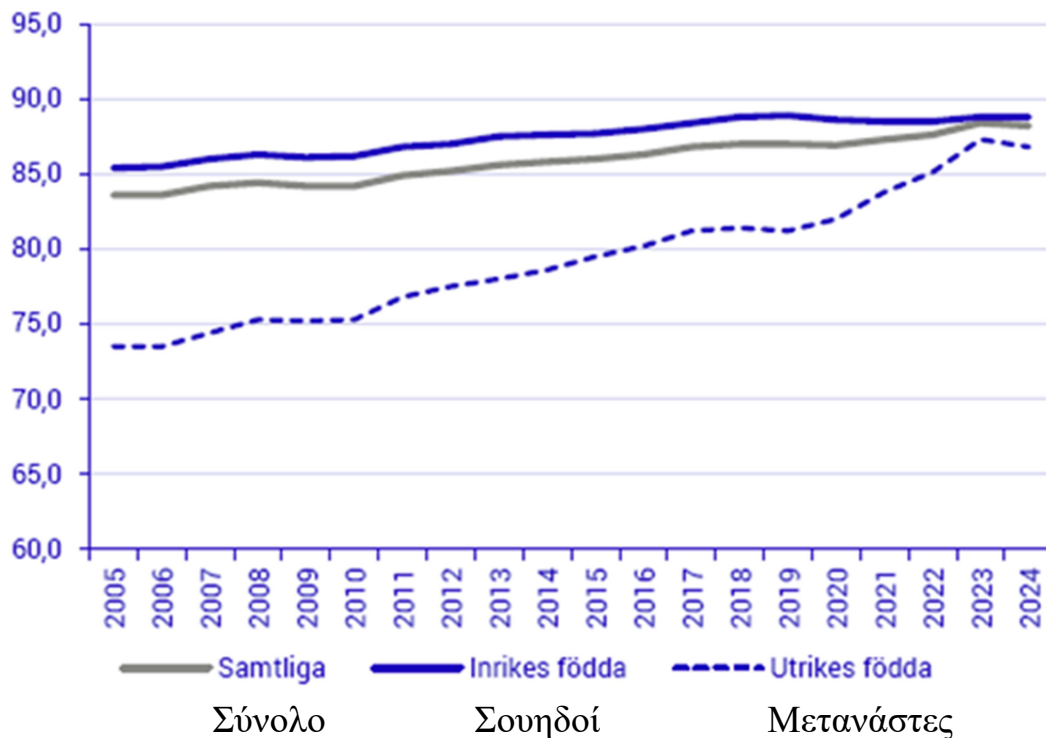
Στη μελέτη Labor Market Integration of Refugees: RCT Evidence from an Early Intervention Program in Sweden (Dahlberg Matz a b c, Egebark Johan d, Vikman Ulrika c, Özcan Gülay d, 26-11-2023) εξετάστηκαν τα παραπάνω προγράμματα (έντονη υποστήριξη αμέσως μετά τη χορήγηση άδειας διαμονής, έντονη εκμάθηση γλώσσας, πρακτική εργασία και βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας από επαγγελματίες σύμβουλους (uu.diva-portal.org, SSRN). Το αποτέλεσμα ήταν να έχουν οι συμμετέχοντες περίπου 15 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερη πιθανότητα να βρουν δουλειά σε σχέση με όσα άτομα δεν συμμετείχαν σ' αυτά τα προγράμματα.

Η παραπάνω μελέτη καταδεικνύει επίσης ότι η βελτίωση στις γλωσσικές δεξιότητες συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης (uu.diva-portal.org, aeaweb.org). Το μοντέλο ένταξης δηλαδή δεν πρέπει

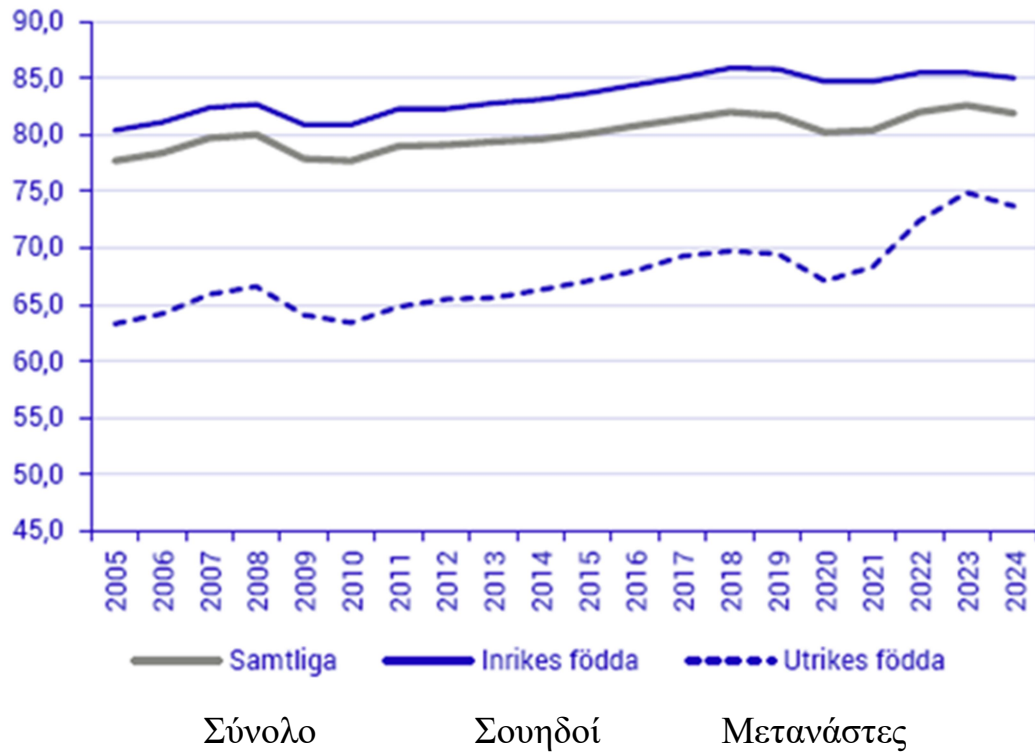
να βασίζεται μόνο στην εργασία, αλλά και στη γλώσσα, στην κοινωνική δικτύωση, στην αναγνώριση προσόντων (Sánchez Gassen Nora, 2021). Συμπερασματικά της έρευνας είναι η ανάγκη προγραμμάτων μεγάλης ένταξης άμεσα και οργανωμένα. Αυτή η πρακτική θα κάνει την ποιοτική διαφορά στην ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Πρέπει να σημειωθεί όμως πως όλο το αρχικό “πλεονέκτημα” μειώνεται με την πάροδο του χρόνου: μετά από 3 χρόνια η διαφορά στην απασχόληση μεταξύ όσων συμμετείχαν και όσων όχι, μειώνεται. Δηλαδή το πρόγραμμα έχει θετικά αποτελέσματα κατά την πρώτη φάση της ένταξης, τα οποία όμως σταδιακά μειώνονται. Για επιτευχθεί μακροχρόνια σταθερότητα χρειάζονται και άλλα μέτρα (Nybom Martin, Stuhler Jan, November 2025).

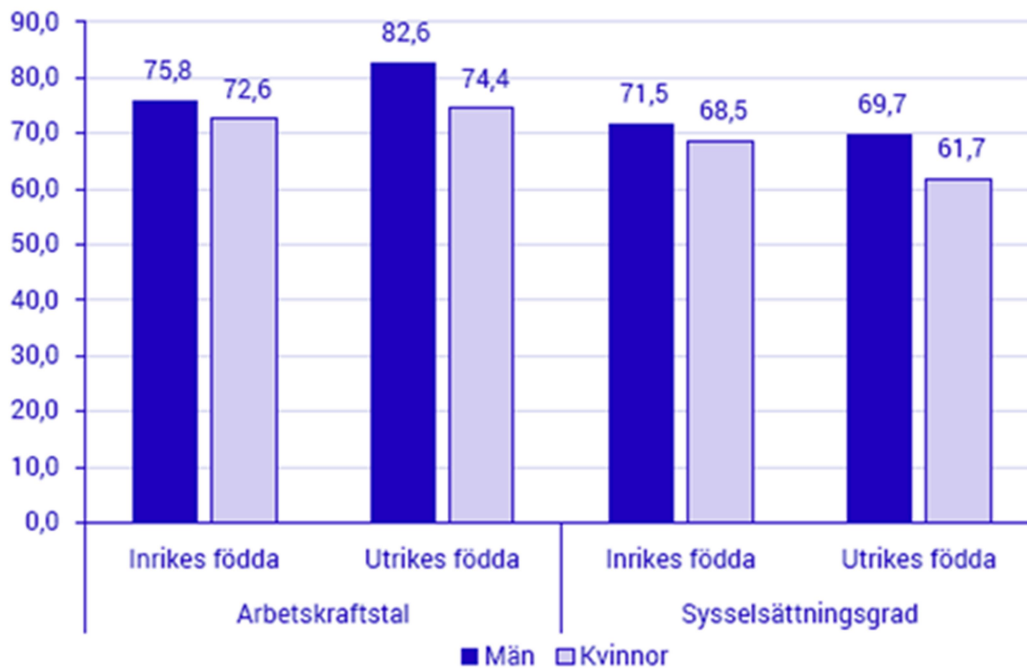
Στα διαγράμματα που ακολουθούν φαίνονται τα ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών σε σχέση με το εργατικό δυναμικό στη Σουηδία (Sveriges Officiella Statistik, 2024)

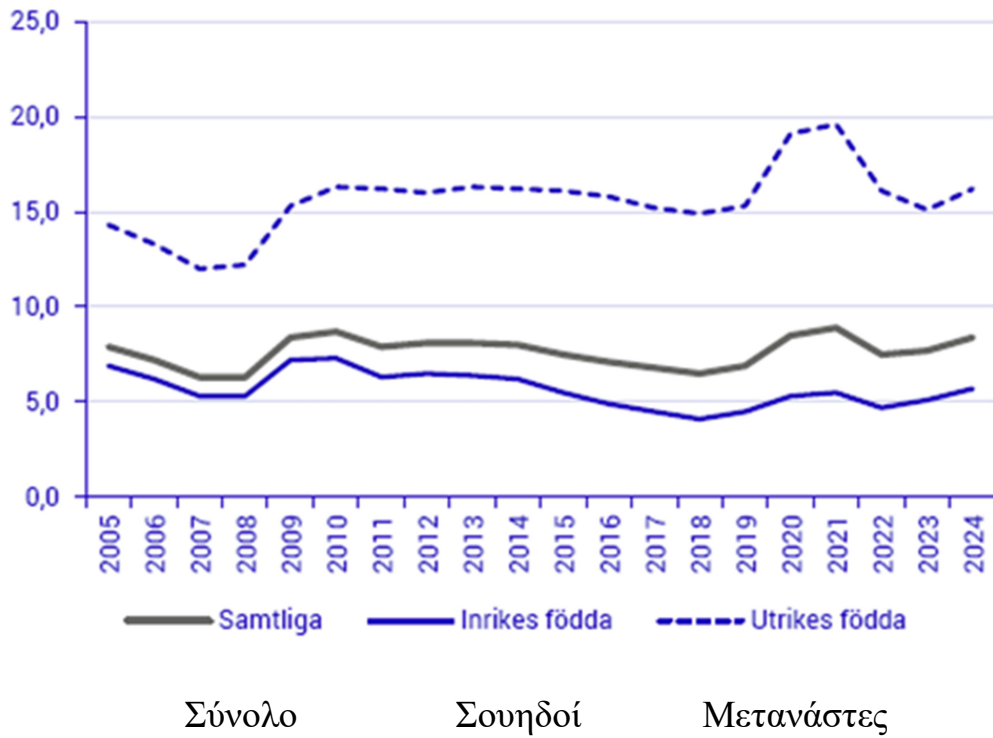
Διάγραμμα 3. Ποσοστά συμμετοχής Σουηδών και μεταναστών (20-64 ετών) στην αγορά εργασίας της Σουηδίας (2005-2024)
(Sveriges Officiella Statistik, 2024)

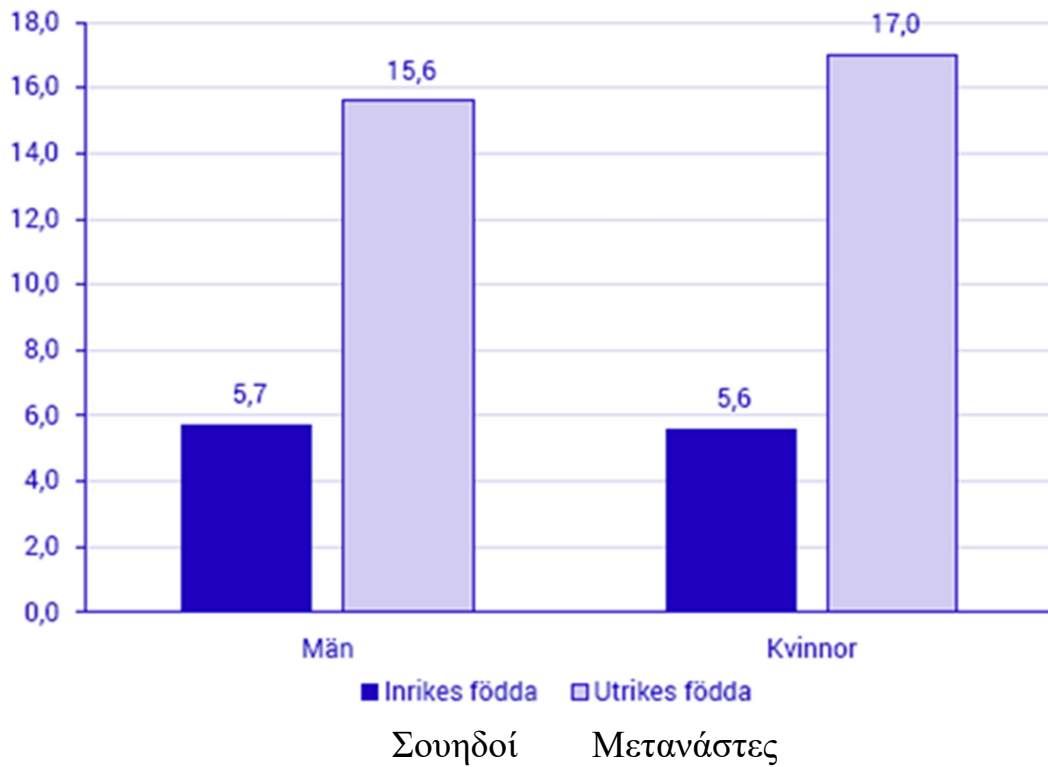
Διάγραμμα 4. Ποσοστά απασχόλησης (20-64 ετών) ανά Σουηδό και αλλοδαπό (2005-2024)
(Sveriges Officiella Statistik, 2024)

Διάγραμμα 5. Στοιχεία εργατικού δυναμικού και ποσοστό απασχόλησης ανά φύλο
(Sveriges Officiella Statistik, 2024)

Διάγραμμα 6 Ποσοστά ανεργίας για Σουηδούς και μετανάστες (Sveriges Officiella Statistik, 2024)

Διάγραμμα 7 Ποσοστά ανεργίας για Σουηδούς και μετανάστες ανά φύλο (Sveriges Officiella Statistik, 2024)

Η Σουηδία έχει μεγάλο μεταναστευτικό πληθυσμό, αλλά αντιμετωπίζει σημαντικό πρόβλημα «υποαπασχόλησης» και ανεργίας μεταναστών. Παρά το ότι πολλοί είναι ενεργοί στην αγορά, δεν καταφέρνουν να βρουν σταθερή ή ικανοποιητική εργασία. Αυτό ισχύει κυρίως για όσους έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή είναι πρόσφυγες (Jakobsen Vibeke, Korpi Tomas & Lorentzen Thomas, 21 March 2018).

Ένα ακόμη θέμα που πρέπει να θιχτεί είναι και η περίπτωση των Οργανώσεων Μεταναστών για την Ένταξη στην Αγορά Εργασίας. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες της κοινωνιολογίας της μετανάστευσης, παρουσιάζονται σημαντικά ευρήματα που αφορούν στις σουηδικές Οργανώσεις Μεταναστών (SIO) και τις δραστηριότητές τους στην ένταξη στην αγορά εργασίας. Τα αποτελέσματα των ερευνών είναι ιδιαίτερα σημαντικά, γιατί η Σουηδία έχει να αντιμετωπίσει σημαντικά προβλήματα στην ένταξη της αγοράς εργασίας, κυρίως των εκτός ΕΕ μεταναστών. Οι έρευνες καταδεικνύουν ιδιαίτερος χαμηλή άμεση υποστήριξη στην αγορά εργασίας, αλλά αρκετά ενεργή έμμεση υποστήριξη. Εμφανίζεται μια σημαντική συσχέτιση μεταξύ της περιοχής προέλευσης και των δραστηριοτήτων στην αγορά εργασίας. Τελικά τα ευρήματά μας υποδεικνύουν ότι υπάρχουν περαιτέρω δυνατότητες κλιμάκωσης της βοήθειας των SIO ώστε να επιτευχθεί αυξημένη ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας (Sandberg Johan, Fredholm Axel, Frödin Olle (Lund University, Princeton University, 2023).

Η Σουηδία είναι μια σημαντική χώρα υποδοχής μεταναστών και μια χώρα με σχετικά χαμηλή ένταξη στην αγορά εργασίας και σχετικά αυστηρούς κανονισμούς της αγοράς εργασίας.

Οι μετανάστες αποτελούν περίπου το ένα πέμπτο του σουηδικού πληθυσμού, ένα μερίδιό το οποίο έχει σχεδόν τριπλασιαστεί από το 1970. Τα τελευταία χρόνια, έχει δεχτεί τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό αιτούντων άσυλο στην ΕΕ. Χαρακτηριστικό είναι ότι χρειάζονται 8-10 χρόνια μέχρι ένα σημαντικό ποσοστό των μεταναστών που προέρχεται από χώρα χαμηλού εισοδήματος, να αποκτήσει μια θέση στη σουηδική αγορά εργασίας (Gustafsson et al., 2017).

3.3. Η ένταξη των μεταναστών στη Φινλανδία

Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας της Φινλανδίας αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής για τη χώρα, ιδιαίτερα καθώς η μεταναστευτική ροή και το ποσοστό των γεννημένων στο εξωτερικό αυξάνονται (International Migration Outlook 2024). Σύμφωνα με στοιχεία του 2024 του ΟΟΣΑ, το ποσοστό των κατοίκων που γεννήθηκαν στο εξωτερικό (foreign-born) είναι στο 8.6%. Το ποσοστό δε των μεταναστών το οποίο εργάζεται είναι περίπου 78.5% (σύμφωνα με κατάλογο OECD 2024).

Όπως και σε άλλες βόρειες χώρες, υπάρχει ζήτηση για εργατικό δυναμικό σε ορισμένους τομείς, γεγονός που καθιστά την ένταξη των μεταναστών στην εργασία κρίσιμη τόσο για την οικονομία όσο και για την κοινωνική συνοχή (Federico Veronica, Baglioni Simone, 2021). Όμως, τα τελευταία χρόνια η αγορά εργασίας για μετανάστες στη Φινλανδία παρουσιάζει επιδείνωση: σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ 2024/2025, το ποσοστό απασχόλησης μεταναστών μειώθηκε και ταυτόχρονα αυξήθηκε η ανεργία, η οποία καταγράφεται ως μια από τις υψηλότερες μεταξύ των χωρών της ΕΕ / (OECD, 2024). Έτσι, έχει προκύψει ένα χάσμα μεταξύ του ποσοστού ανέργων των μεταναστών και των γηγενών βάσει της ίδιας έκθεσης (International Migration Outlook 2024, 11/2025).

Σημαντικοί ανασταλτικοί παράγοντες είναι η γνώση της φινλανδικής γλώσσας, η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων και η απόκτηση σχετικής εμπειρίας. Αποτελούν βασικά εμπόδια στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας, για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες (European Commission, 5 September 2024).

Η Φινλανδία καταβάλλει σοβαρές προσπάθειες να ελέγξει την όλη κατάσταση. Σ' αυτό το πλαίσιο προσπαθεί να ενισχύσει το ρόλο των δήμων στην παροχή υπηρεσιών ένταξης και απασχόλησης. Περιλαμβάνει βελτιώσεις στη γλωσσική εκπαίδευση, την ποιότητα υπηρεσιών, την οργάνωση δομών και την συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (European Commission, 5 September 2024). Το πρόγραμμα αυτό τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών Υποθέσεων και Απασχόλησης και ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών, οργανώσεων και εργοδοτών με σκοπό την καλύτερη στήριξη των μεταναστών στην ενσωμάτωση και εύρεση εργασίας (European Commission, 5 September 2024).

Στα πιο πρακτικά μέτρα ένταξης περιλαμβάνονται:

- Ατομικά σχέδια ένταξης, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε ατόμου (μαθήματα γλώσσας, κατάρτιση, συμβουλευτική) (International Migration Outlook 2024, 14 November 2024).
- Υπηρεσίες τοπικών Κέντρων Απασχόλησης, οι οποίες υποστηρίζουν τη σύνδεση με εργοδότες καθώς και ευκαιρίες επαγγελματικής κατάρτισης (Bontenbal Ilona & Lillie Nathan, 22 April 2021).
- Τέλος περιλαμβάνονται σε συνεργασία με τους εργοδότες, δοκιμαστικές απασχολήσεις και επιδοτήσεις για την πρόσληψη μεταναστών (Karhunen Hannu, 02 September 2025).

Όλα τα παραπάνω μέτρα εφαρμόζονται μετά από σχετικές μελέτες και αναλύσεις, οι οποίες καταδεικνύουν ότι τα προγράμματα που συνδυάζουν μαθήματα γλώσσας, εκπαίδευση για την αγορά εργασίας, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση και υποστήριξη αναζήτησης εργασίας αυξάνουν σημαντικά τις πιθανότητες απασχόλησης των μεταναστών (Karhunen Hannu, 02 September 2025), με παράλληλα οφέλη στις τοπικές κοινωνίες.

Μια πανευρωπαϊκή έρευνα από το φινλανδικό ινστιτούτο Labore η οποία δημοσιεύτηκε την 2/9/2025, διαπιστώνει ότι οι στοχευμένες πολιτικές για την αγορά εργασίας της Φινλανδίας βελτιώνουν τα αποτελέσματα απασχόλησης για τους μετανάστες (Karhunen Hannu, 02 September 2025). Η μελέτη (Kiviholma Sanni, Karhunen Hannu, 02 September 2025) ανέλυσε 63 σχετικές ερευνητικές εργασίες και επικεντρώθηκε στην αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ένταξης, της γλωσσικής κατάρτισης, των επιδοτήσεων εργασίας και διάφορων άλλων κρατικών παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας.

Συνοψίζουμε τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών:

- Οι πιθανότητες απασχόλησης αυξάνονται σημαντικά όταν οι μετανάστες λαμβάνουν εξατομικευμένη υποστήριξη, η οποία περιλαμβάνει προγράμματα ένταξης με ταυτόχρονη γλωσσική κατάρτιση, πολιτιστικό προσανατολισμό και υπηρεσίες απασχόλησης.
- Οι δοκιμαστικές περίοδοι εργασίας, οι επιδοτήσεις μισθών και η επαγγελματική κατάρτιση, βοηθούν τους μετανάστες στο να αποκτήσουν ευκολότερα την πρώτη τους θέση στην αγορά εργασίας.
- Η έρευνα διαπίστωσε πως και τα ανεξάρτητα μαθήματα ξένων γλωσσών βελτίωσαν τόσο την ταχύτητα όσο και τη σταθερότητα της απασχόλησης των μεταναστών. Όταν δε συνδυάστηκαν με υ-

ποστήριξη αναζήτησης εργασίας, τα αποτελέσματα ήταν ακόμη ισχυρότερα.

- Τα οικονομικά κίνητρα και οι κοινωνικές υπηρεσίες έπαιξαν επίσης ρόλο. Τα οικονομικά οφέλη και οι όροι που συνδέονται με αυτά επηρέασαν πολύ θετικά την εργασιακή συμπεριφορά. Η πρόσβαση δε σε παροχή άδειας για την φροντίδα παιδιών, αλλά και γονικής άδειας, αποδείχθηκε ισχυρό δέλεαρ για τις μετανάστριες μητέρες που εισέρχονται στην εργασία.

Μετά τα παραπάνω ο Karhunen , συντονιστής έρευνας στην Labore, δήλωσε ότι τα μέτρα ενσωμάτωσης αποτελούν μια οικονομικά αποδοτική επένδυση, γιατί *«Οι παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα, όπως η γλωσσική κατάρτιση, είναι αποτελεσματικές όταν σχεδιάζονται και χρηματοδοτούνται καλά. Αυτές οι επενδύσεις είναι πιθανό να αποσβεστούν γρήγορα»*.

Το Κρατικό Κέντρο Οικονομικών Ερευνών Φινλανδίας συγκέντρωσε δεδομένα από διάφορα διοικητικά μητρώα (χώρα γέννησης, μητρική γλώσσα, εθνικότητα, δομή οικογένειας, απασχόληση, εισόδημα κλπ.) για το χρονικό διάστημα 1990-2013. Εστιάζει κυρίως σε άτομα 25-60 ετών που μετανάστευσαν σε ηλικία 18 ετών και άνω.

Σε σύγκριση με τους γηγενείς, οι μετανάστες από τις περισσότερες περιοχές προέλευσης τείνουν να είναι νεότεροι, συχνότερα άνδρες, συχνότερα παντρεμένοι και να έχουν περισσότερα παιδιά (Sarvimäki Matti, 2017). Σύμφωνα με τον ίδιο *«οι διαφορές είναι ιδιαίτερα έντονες μεταξύ εκείνων που προέρχονται από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και τη Σομαλία, ενώ οι μετανάστες από την πρώην Σοβιετική Ένωση και την περιοχή του ΟΟ-ΣΑ μοιάζουν περισσότερο με τους γηγενείς σε αυτά τα χαρακτηριστικά»*.

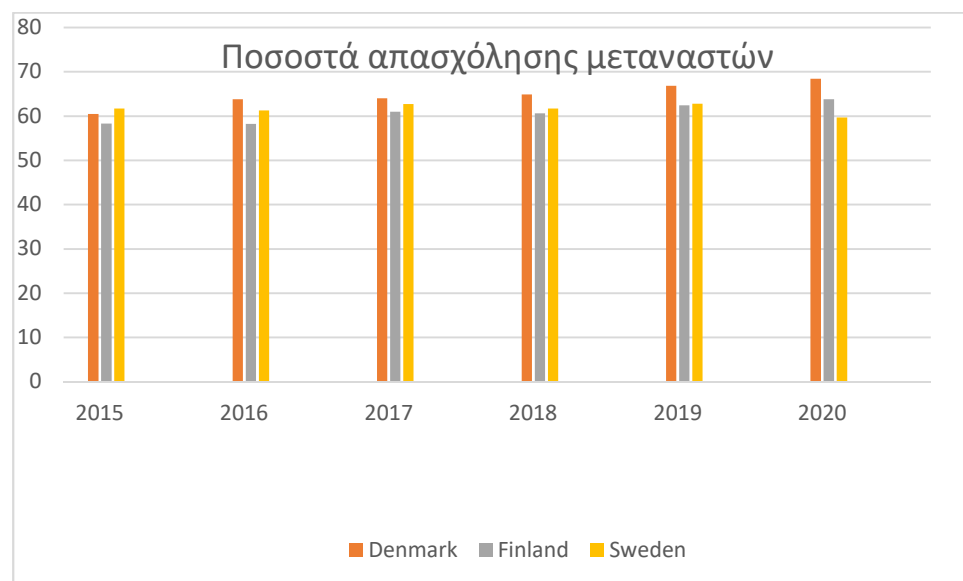
Υπάρχουν επίσης ενδιαφέρουσες διαφορές στη σύνθεση δεξιοτήτων του μεταναστευτικού πληθυσμού, όπως μετريέται με βάση το μορφωτικό επίπεδο. Τα ποσοστά των μεταναστών με «υψηλό μορφωτικό επίπεδο» έχουν αυξηθεί μεταξύ 2000 και 2010 σε όλες τις σκανδιναβικές χώρες, εκτός από τη Φινλανδία. Στη Φινλανδία και τη Νορβηγία, έχουν αυξηθεί τα ποσοστά των μεταναστών με «χαμηλό» επίπεδο εκπαίδευσης (ISCED 0/1/2), γεγονός που υποδηλώνει ότι σε αυτές τις χώρες υπάρχουν ανάλογες θέσεις εργασίας και δεξιοτήτων.

4. Στατιστική ανάλυση δεικτών που αφορούν την ένταξη στην αγορά εργασίας, συσχέτιση τους με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο και συγκριτική ανάλυση των δεικτών γηγενών και μεταναστών ανά χώρα

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για τα έτη 2015-2020 τα ποσοστά απασχόλησης μεταναστών αυτή την περίοδο αυξήθηκαν στη Δανία και στη Φινλανδία, ενώ στη Σουηδία παρατηρήθηκε μικρή μείωση. Αντίστοιχα η ανεργία στους μετανάστες είναι πιο υψηλή στη Σουηδία και χαμηλότερη στη Δανία.

Η Δανία παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης μεταναστών, γεγονός το οποίο έχει άμεση σχέση με την πολιτική της άμεσης ένταξης στην εργασία.

Η Φινλανδία και η Σουηδία βρίσκονται σε χαμηλότερη θέση, με υψηλή μεν γενική απασχόληση αλλά χαμηλότερη ένταξη μεταναστών σε σύγκριση με τους εγχώριους.

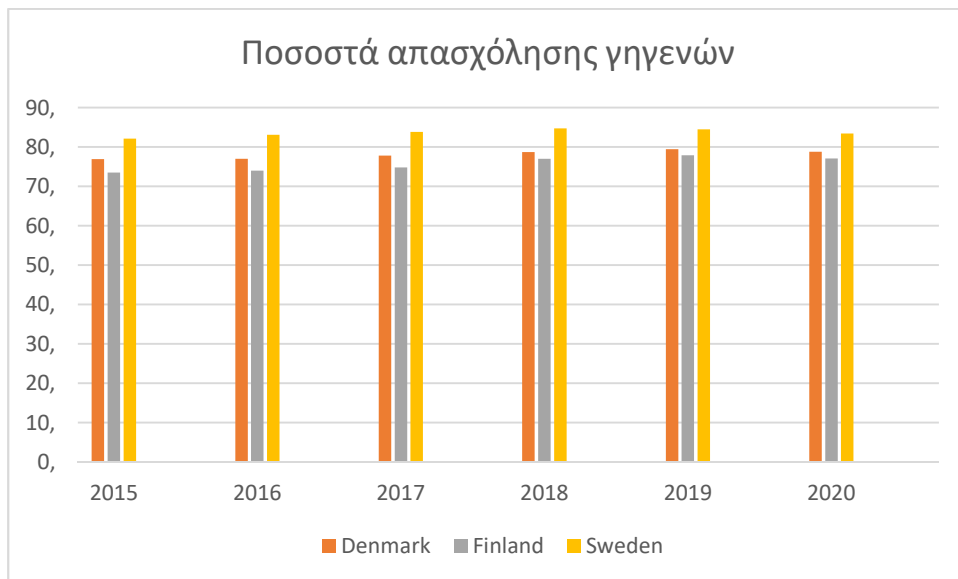

Διάγραμμα 8: Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Σε σχέση με την απασχόληση των γηγενών η Δανία έχει το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης μεταναστών ως αποτέλεσμα της πολιτικής *work-first*.

Η Σουηδία και η Φινλανδία είναι σε μέτρια επίπεδα, με σαφές χάσμα έναντι των γηγενών.

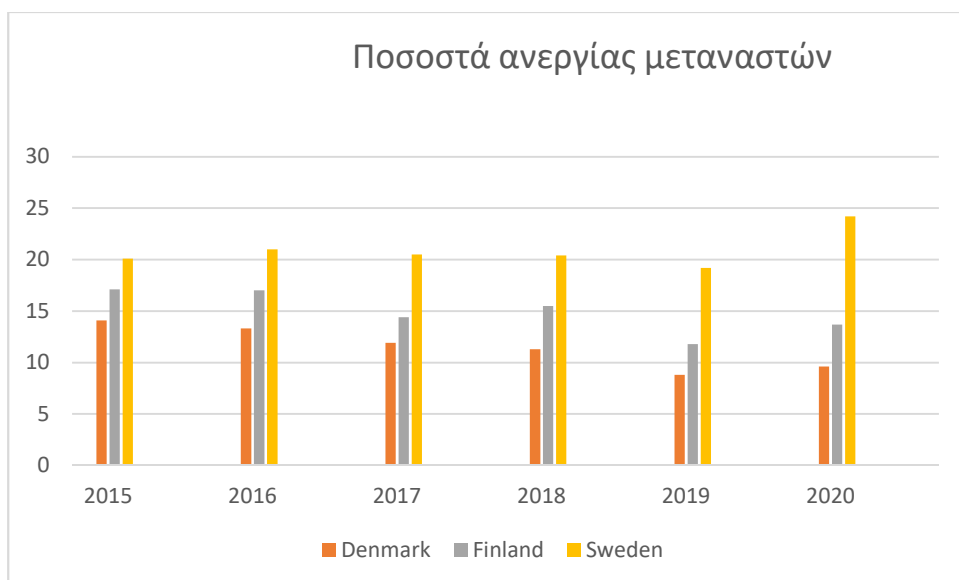
Διάγραμμα 9. Ποσοστό απασχόλησης γηγενών σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Στη Δανία σύμφωνα με ορισμένα διεθνή δεδομένα (Conte Niccolo, 12^{ος} 2025) η συμμετοχή στον ενεργό πληθυσμό για μετανάστες είναι υψηλή (83 % για άτομα γεννημένα στο εξωτερικό), κοντά στα επίπεδα των εγχωρίων. Αυτό δείχνει μεγαλύτερη ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας, κατά πάσα πιθανότητα λόγω της αναγκαστικής εύρεσης εργασίας που επικρατεί στη Δανία.

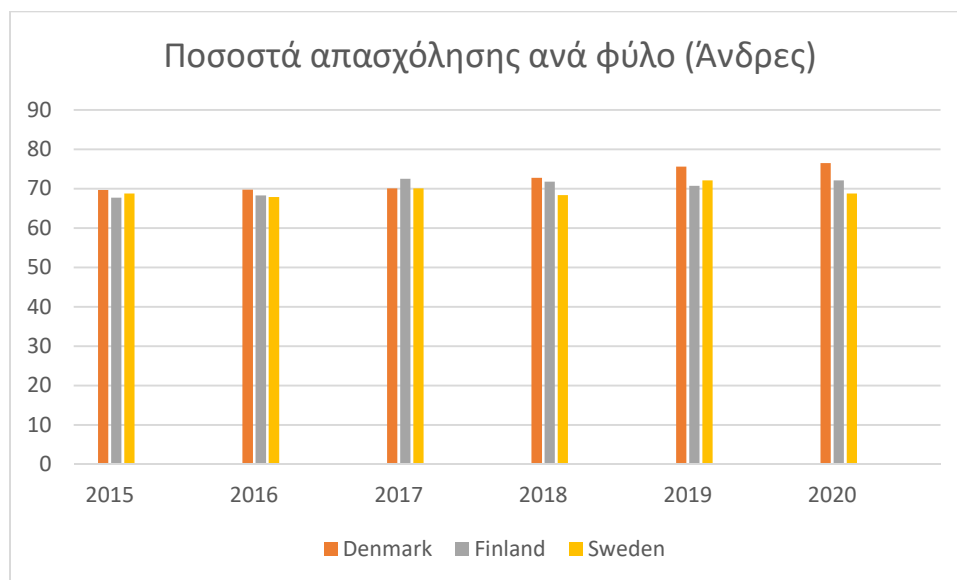
Η Φινλανδία έχει ανεργία στους μετανάστες από τις υψηλότερες στην ΕΕ, με ποσοστό ανεργίας υψηλότερο από αυτό των εγχωρίων. Παρά τον αναπτυγμένο κοινωνικό της μηχανισμό, αντιμετωπίζει μεγαλύτερη δυσκολία ένταξης σε εργασία για μετανάστες, ειδικά σε σύγκριση με Δανία. Εκτός αυτών, πολλές περιοχές στη Φινλανδία εμφανίζουν ανομοιογένεια στην απασχόληση μεταναστών με ποσοστά κάτω από 75% για γεννημένους εκτός ΕΕ (Conte Niccolo, 12^{ος} 2025).

Η Σουηδία έχει υψηλό γενικό ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ, αλλά σημαντικά χαμηλότερο για μετανάστες εκτός ΕΕ (EUROSTAT, 3 June 2024). Πιο συγκεκριμένα, τα ποσοστά της απασχόλησης για άτομα γεννημένα στο εξωτερικό είναι χαμηλότερα από των εγχωρίων και με μεγαλύτερη ανεργία στους μετανάστες από ότι στους εγχωρίους

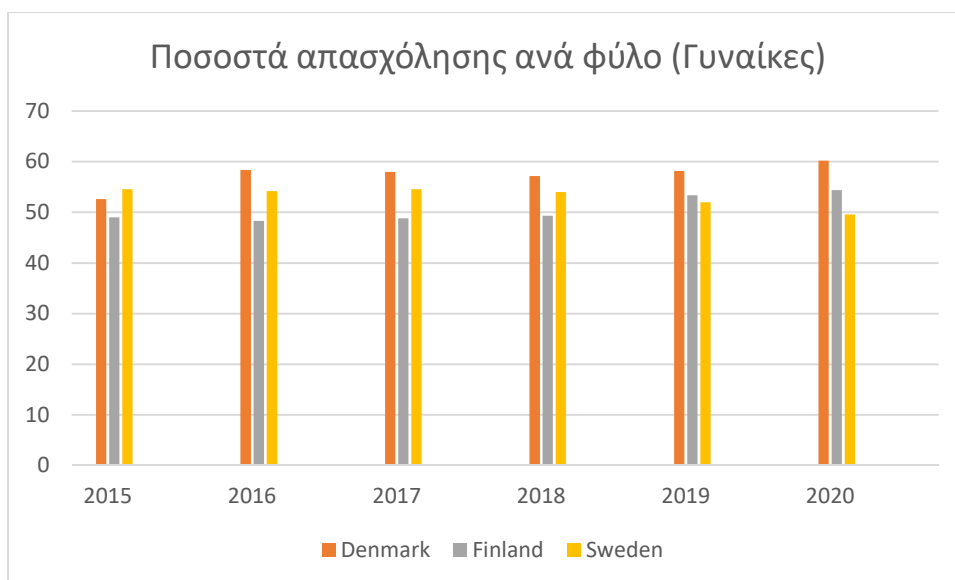
Διάγραμμα 10: Ποσοστά ανεργίας σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).
Πηγή: Eurostat 2024

Τα ποσοστά απασχόλησης των ανδρών μεταναστών γι αυτό το διάστημα κυμαίνονται στο 60-70% στη Δανία και στο 60% με Φινλανδία και Σουηδία. Για τις γυναίκες τα αντίστοιχα ποσά είναι 50-60% στη Δανία με ανοδική τάση, στο 50% στη Φινλανδία και στη Σουηδία, αλλά με τάση μείωσης.

Διάγραμμα 11. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών ανδρών σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

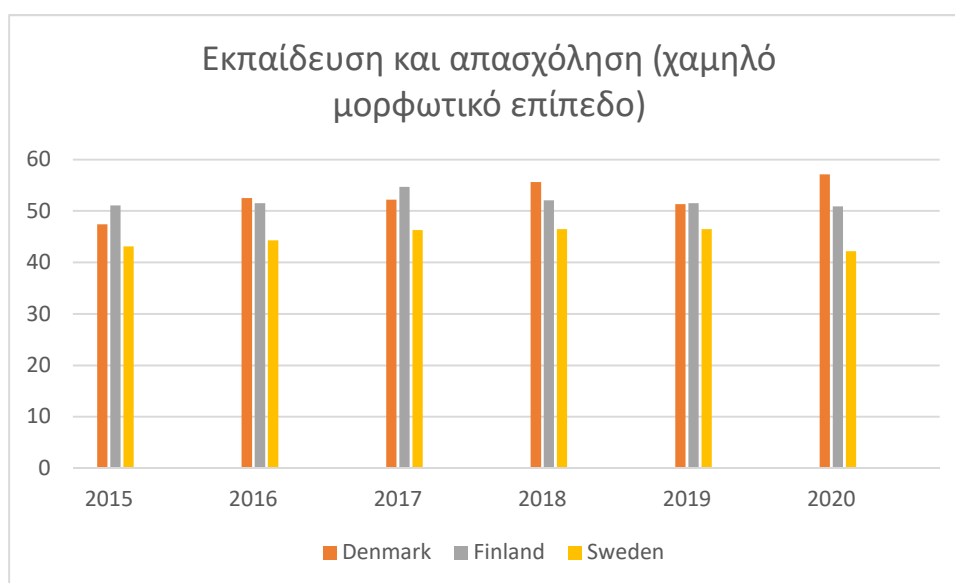
Πηγή: Eurostat 2024

Διάγραμμα 12. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών γυναικών σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

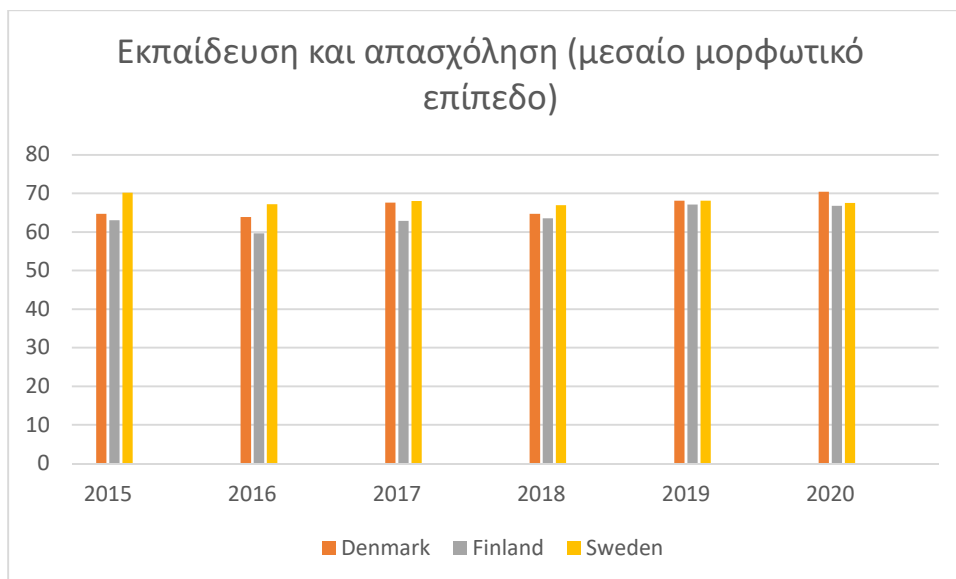
Πηγή: Eurostat 2024

Οι μετανάστες χαμηλής εκπαίδευσης έχουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στη Δανία. Εμφανίζει πιο ισορροπημένη εικόνα, αλλά με χαμηλότερη ποιότητα θέσεων εργασίας. Αντίθετα, οι υψηλά καταρτισμένοι μετανάστες αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στη Φινλανδία και τη Σουηδία (λόγω γλώσσας, αναγνώρισης προσόντων).

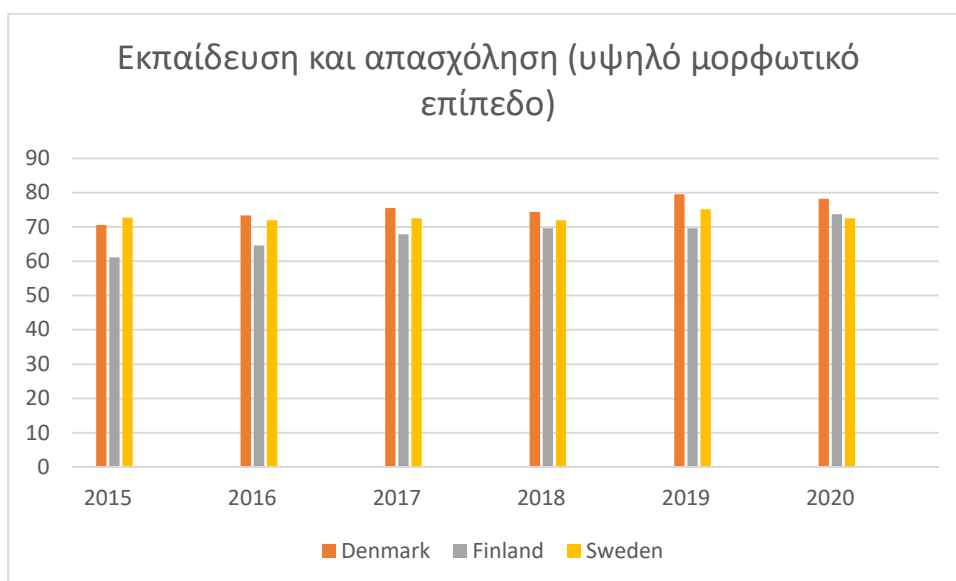
Διάγραμμα 13. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Διάγραμμα 14. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών με μεσαίο μορφωτικό επίπεδο σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

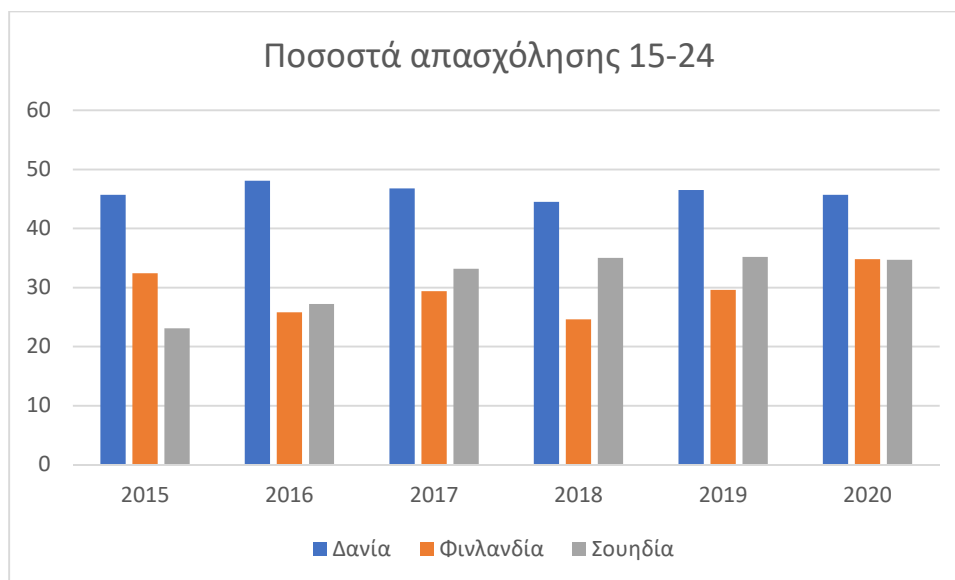

Διάγραμμα 15. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών με υψηλό μορφωτικό επίπεδο σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

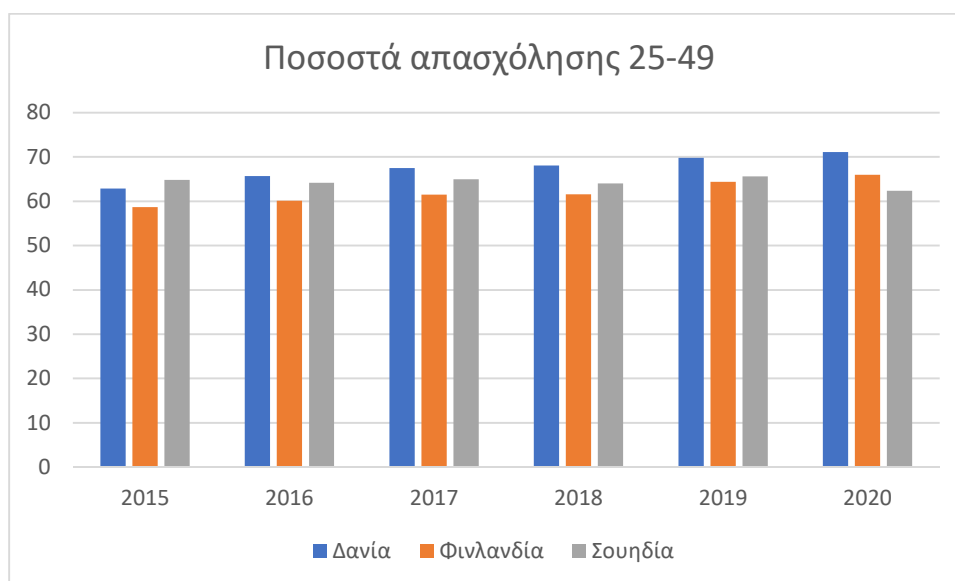
Οι νεαροί μετανάστες (15–24) δυσκολεύονται περισσότερο σε Σουηδία και Φινλανδία λόγω της αναγκαιότητας μιας μεγάλης διάρκειας εκπαίδευσης και των γλωσσικών απαιτήσεων.

Αντίθετα η Δανία εμφανίζει υψηλή απασχόληση σε όλες τις ηλικίες όπως φαίνεται στα διαγράμματα 16-18.

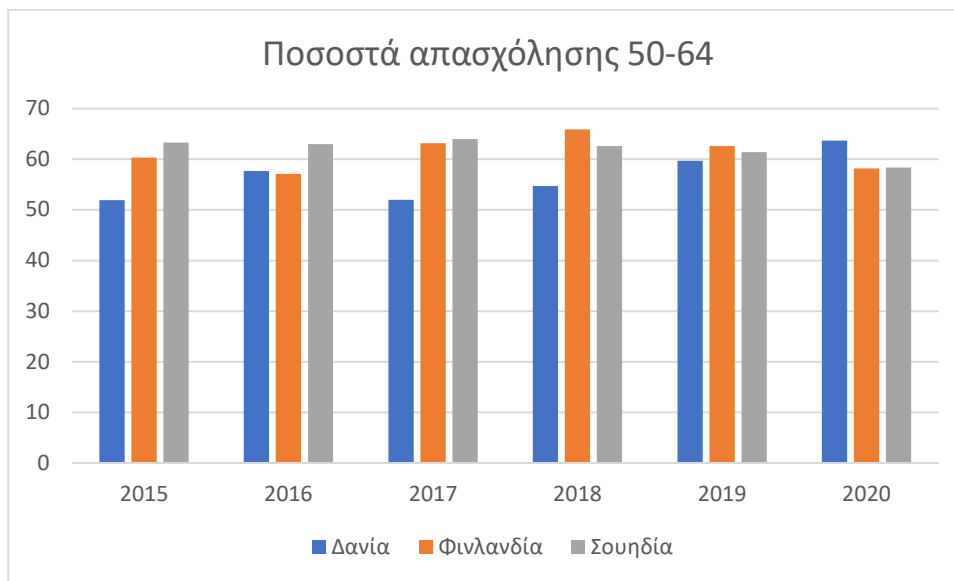
Διάγραμμα 16. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών (15-24 ετών) σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Διάγραμμα 17. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών (25-49 ετών) σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Διάγραμμα 18. Ποσοστό απασχόλησης μεταναστών (50-64 ετών) σε Δανία, Σουηδία και Φινλανδία(2015-2020).

Πηγή: Eurostat 2024

Συμπερασματικά, η συγκριτική ανάλυση δείχνει ότι η Δανία επιτυγχάνει την πιο αποτελεσματική εργασιακή ένταξη. Η Σουηδία δίνει έμφαση στην κοινωνική ένταξη, αλλά υστερεί στα εργασιακά αποτελέσματα. Τέλος η Φινλανδία προσπαθεί να ισορροπήσει ποιότητα και αποτελεσματικότητα, χωρίς όμως να έχει ακόμη τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

5. Συγκριτική ανάλυση μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ. Δανία – Σουηδία - Φινλανδία

5.1 Συμπεράσματα για Δανία

Οι πολιτικές ένταξης της Δανίας δημιουργούν σχεδόν τόσες ευκαιρίες, όσο και εμπόδια για τους μετανάστες εκτός ΕΕ στην πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία. Παρόμοια με τις γειτονικές χώρες της Δυτικής Ευρώπης, η προσέγγιση της Δανίας για την ένταξη ταξινομείται από την MIPEX ως «Προσωρινή ένταξη». Οι αλλοδαποί πολίτες μπορούν να επωφεληθούν από την πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα και κάποια στοχευμένη υποστήριξη για ίσες ευκαιρίες, αλλά δεν απολαμβάνουν τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια για να εγκατασταθούν μόνιμα, να επενδύσουν στην ένταξη και να συμμετάσχουν ως πλήρεις πολίτες.

Οι μόνιμοι κάτοικοι, τα μέλη της οικογένειας και οι κάτοχοι πράσινης κάρτας μπορούν να υποβάλουν αίτηση για θέσεις εργασίας σε οποιονδήποτε τομέα (ιδιωτικός, δημόσιος και αυτοαπασχολούμενος). Ένα σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να έχουν πρόσβαση σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης μόνο μετά από αρκετά χρόνια διαμονής, όπως 10 χρόνια για κοινωνική σύνταξη και 6 έτη για παροχές παιδιών και νέων, συχνά υπό πρόσθετες προϋποθέσεις.

Οι μετανάστες εκτός ΕΕ αντιμετωπίζουν στη Δανία τις λιγότερο φιλικές προς την οικογένεια μεταναστευτικές πολιτικές. Οι αυστηρές απαιτήσεις επιλεξιμότητας και διαμονής καθιστούν δύσκολο για τις περισσότερες οικογένειες να επανενωθούν και να ενσωματωθούν στη Δανία. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να υποβάλουν αίτηση για οικογενειακή επανένωση μόνο μετά την κατοχή πιστοποιητικού μόνιμης διαμονής για τρία χρόνια, το οποίο απαιτεί τουλάχιστον οκτώ έτη συνεχούς διαμονής. Επιπλέον, ισχύουν αυστηρές απαιτήσεις ένταξης εντός της χώρας, συμπεριλαμβανομένου ενός υψηλού επιπέδου επάρκειας της δανικής γλώσσας και απόδειξης επαρκών οικονομικών πόρων.

Οι μετανάστες μαθητές λαμβάνουν υποστήριξη για να έχουν πρόσβαση σε υποχρεωτική εκπαίδευση, όμως βασικά μέτρα όπως η ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο πρόγραμμα σπουδών και η αυξανόμενη εκπροσώπηση των μεταναστών στο διδακτικό εργατικό δυναμικό, εξακολουθούν να παραβλέπονται σε μεγάλο βαθμό.

Η Δανία εγγυάται στους μετανάστες τις ίδιες βασικές πολιτικές ελευθερίες με τους εγχώριους πολίτες, όμως οι πολιτικές συμμετοχής έχουν αποδυναμωθεί τα τελευταία χρόνια. Αρνητικό επίσης είναι ότι το Συμ-

βούλιο Εθνοτικών Μειονοτήτων αντικαταστάθηκε το 2020 από το Εθνικό Συμβούλιο Ένταξης, ένα σώμα με μειωμένη πολιτική επιρροή.

Από το 2015, οι κάτοικοι εκτός ΕΕ είναι επιλέξιμοι μετά από 8 χρόνια, ακολουθώντας μια σχετικά απαιτητική διαδικασία παρόμοια με εκείνη σε άλλες σκανδιναβικές χώρες. Ωστόσο, οι αυστηρές απαιτήσεις γλώσσας και απασχόλησης θέτουν σημαντικά εμπόδια.

Οι συνθήκες διαμονής έχουν αυστηροποιηθεί με την εισαγωγή μιας νέας Εγκυκλίου για την πολιτογράφηση το 2021. Διαφορετικές απαιτήσεις ισχύουν για διάφορες ομάδες: οι πρόσφυγες πρέπει να διαμένουν συνεχώς για 8 χρόνια, οι Σκανδιναβοί πολίτες για 2 έτη, οι σύζυγοι των δανικών υπηκόων για 6 χρόνια και όλοι οι άλλοι αιτούντες για 9 έτη. Επιπλέον, οι πολιτικές της Δανίας για τη χορήγηση ιθαγένειας σε παιδιά μεταναστών είναι ιδιαίτερα περιοριστικές.

Ενώ ο νόμος απαγορεύει τις διακρίσεις με βάση τη φυλή, την εθνικότητα και τη θρησκεία, δεν περιλαμβάνει την εθνικότητα ως προστατευόμενη ιδιότητα.

Οι μετανάστες έχουν πρόσβαση στο ίδιο εθνικό σύστημα ασφάλισης υγείας και υπηρεσίες με τους πολίτες. Όμως, ενώ οι νεοαφιχθέντες αλλοδαποί λαμβάνουν δωρεάν υπηρεσίες διερμηνείας υγειονομικής περίθαλψης, οι μετανάστες που έχουν ζήσει στη Δανία για τρία χρόνια ή περισσότερο πρέπει να καλύψουν οι ίδιοι αυτά τα έξοδα.

Η πρωταρχική αδυναμία στην προσέγγιση της ένταξης της Δανίας έγκειται στα σημαντικά εμπόδια που εμποδίζουν τους μετανάστες να επανενωθούν με τις οικογένειές τους, γεγονός που περιορίζει την κοινωνική συνοχή και τη μακροπρόθεσμη ένταξη. Επιπλέον, η πρόσβαση τόσο σε μόνιμη κατοικία όσο και σε εθνικότητα παραμένει εξαιρετικά περιοριστική, μαζί με περιορισμένες οδούς για την εμπλοκή των μεταναστών στα κοινά, εμποδίζοντας περαιτέρω τη σταθερότητα των μεταναστών και την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία.

Η συγκεκριμένη αγορά εργασίας θεωρείται από τις πιο ευέλικτες στην Ευρώπη και τα δανέζικα εργασιακά πρότυπα φημίζονται για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Όμως, παρά τις θετικές πτυχές, οι μετανάστες αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια. Αυτά τα εμπόδια είναι πολιτισμικά οικονομικά και κοινωνικά.

Ένας από τους μεγαλύτερους φραγμούς που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στη Δανία είναι η γλώσσα. Οι περισσότερες θέσεις εργασίας απαιτούν άριστη γνώση της δανέζικης γλώσσας. Η γλώσσα δεν είναι μόνο ένα μέσο επικοινωνίας αλλά και ένα εργαλείο για να κατανοήσουν οι εργαζόμενοι τις απαιτήσεις των εργοδοτών τους και να αποδώσουν τα ζητούμενα.

Μια άλλη σημαντική πρόκληση είναι οι διακρίσεις και οι προκαταλήψεις τις οποίες οι μετανάστες συχνά αντιμετωπίζουν στην αγορά εργασίας λόγω της εθνικότητάς τους, του φύλου τους ή της θρησκείας τους.

Ορισμένοι μετανάστες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην απόκτηση των απαραίτητων παραστατικών εργασίας ή αδειών διαμονής. Οι διαδικασίες αυτές είναι συχνά χρονοβόρες και περίπλοκες. Γι' αυτό το λόγο, σε πολλές περιπτώσεις οι μετανάστες για να επιβιώσουν εργάζονται παράνομα σε θέσεις που δεν αντιστοιχούν στις ικανότητές τους και τις γνώσεις τους. Επίσης η κακή οικονομική κατάσταση των μεταναστών μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική τους προοπτική, υποχρεώνοντάς τους να αποδέχονται θέσεις εργασίας με χαμηλές αμοιβές.

5.2 Συμπεράσματα για Σουηδία

Το χαρακτηριστικό των πολιτικών ένταξης της Σουηδίας είναι σταθερή προσήλωση στην απόδοση ίσων δικαιωμάτων, πολλαπλών ευκαιριών και μακροπρόθεσμη ασφάλεια τόσο για τους νεοφερμένους όσο και για τους πολίτες.

Η χώρα εξακολουθεί να χρησιμεύει ως πρότυπο, το οποίο έρχεται πιο κοντά σε διεθνή στάνταρ σε σχεδόν όλους τους τομείς της πολιτικής της μεταναστευτικής ένταξης όπως θα αναλύσουμε παρακάτω και αποτελεί παράδειγμα πολυεπίπεδων ορθών πρακτικών.

Παρόλα αυτά, διάφορα δημοσιεύματα δείχνουν ότι η Σουηδία δεν θεωρείται απίθανο να υποστεί υποβαθμίσεις στην ένταξη και τη διατήρηση αποτελεσματικών πολιτικών για την μετανάστευση, γιατί είναι τόσο δύσκολη η διατήρηση όσο και η βελτίωσή τους.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το γεγονός ότι η Σουηδία έχει επεξεργαστεί δύο προτάσεις για αυστηρότερη νομοθεσία σχετικά με την πολιτογράφηση και την αγορά εργασίας. Για την ιθαγένεια, μια πρόταση του 2024 θα απαιτούσε από τους αιτούντες να επιδείξουν έναν «άψογο τρόπο ζωής», με κύρια χαρακτηριστικά το λευκό ποινικό μητρώο, την μη ύπαρξη χρεών. Συγχρόνως δε, θα όφειλαν να αποδεικνύουν οικονομική αυτάρκεια. Εκτός αυτών, η ελάχιστη περίοδος διαμονής θα αυξανόταν από τα πέντε στα οκτώ χρόνια. Η πλήρης επιβολή των μέτρων υπολογίζεται την 1η Ιουνίου 2026. Εάν θεσπιστούν, οι αλλαγές αυτές θα μπορού-

σαν να μειώσουν αισθητά τη βαθμολογία της Σουηδίας, ιδίως για την πρόσβαση στην εθνικότητα.

«Επιπρόσθετα, οι κανόνες της ΕΕ για τη Γαλάζια Κάρτα ενημερώθηκαν τον Ιανουάριο του 2025 για να επιτρέψουν μεγαλύτερη ευελιξία, συμπεριλαμβανομένων των συντομότερων απαιτήσεων ιστορικού απασχόλησης (έξι μήνες αντί για δώδεκα), για την προσέλκυση ειδικευμένων εργαζομένων από χώρες εκτός της ΕΕ» (MIPEX 2023).

Στη Σουηδία η ένταξη των μεταναστών έχει ως στόχο, οι πολιτικές που επενδύουν σε αυτούς να φέρνουν, εκτός των άλλων, ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση του κοινού να αντιμετωπίζει τους μετανάστες ως ίσους, ως γείτονες.

Οι πολιτικές ένταξης έχουν σημασία επειδή ο τρόπος με τον οποίο μια κυβέρνηση αντιμετωπίζει τους μετανάστες επηρεάζει σημαντικά το πόσο καλά αλληλεπιδρούν οι μετανάστες στην τοπική κοινωνία. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το MIPEX δείχνει ότι η πολιτική ένταξης είναι ένας από τους ισχυρότερους παράγοντες που διαμορφώνουν όχι μόνο την προθυμία του κοινού να δεχτεί μετανάστες, αλλά και την όλη στάση των μεταναστών, την αίσθηση του ανήκειν. Μέσω των πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς τις οποίες έχει υιοθετήσει η Σουηδία, τόσο οι μετανάστες όσο και το κοινό αντιμετωπίζουν και απολαμβάνουν την κοινή ζωή τους με πολύ θετική στάση.

Σε σύγκριση με άλλες χώρες, οι φιλόδοξες πολιτικές της Σουηδίας φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικές από αντίστοιχες άλλων χωρών σχετικά με τη προσέγγιση μεταναστών κατοίκων που έχουν ανάγκη. Στη Σουηδία οι μετανάστες και τα παιδιά τους είναι ευκολότερο να επενδύσουν και να αναπτύξουν περαιτέρω τις δεξιότητές τους από ό, τι αλλού στην Ευρώπη. Όλοι οι μετανάστες εκτός ΕΕ απολαμβάνουν ισονομία και επί της ουσίας τα ίδια δικαιώματα με τους Σουηδούς πολίτες στην οικονομική, κοινωνική, οικογενειακή και δημοκρατική ζωή. Επίσης είναι περισσότερο πιθανό να επανενωθούν με τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους με προοπτική να γίνουν όλοι μόνιμοι κάτοικοι, ψηφοφόροι και πολίτες.

Πολλοί άνθρωποι στη Σουηδία ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους ώστε να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα δικαιώματά τους και να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη (MIPEX 2023).

Οι ευνοϊκές πολιτικές ένταξης των μεταναστών στη Σουηδία είναι απότοκο των υψηλών επιπέδων αποδοχής των τελευταίων από το λαό της,

της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις διακρίσεις και τα δικαιώματα σε κάθε τομέα της καθημερινής ζωής (MIPEX 2023).

Η προσέγγιση της Σουηδίας για την αντιμετώπιση του θέματος της μετανάστευσης παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητη από το 2019, όπως αντικατοπτρίζεται στη σταθερή συνολική βαθμολογία των 86/100 στην κλίμακα MIPEX.

Στην κινητικότητα της αγοράς εργασίας στην κλίμακα MIPEX η Σουηδία κατατάσσεται στη δεύτερη θέση μαζί με τη Φινλανδία. Οι πολίτες εκτός ΕΕ έχουν ίση πρόσβαση στα δικαιώματα στην αγορά εργασίας, καθώς και στο δίκτυο κοινωνικής προστασίας. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών ενός εργαζομένου μετανάστη στη χώρα, η άδεια εργασίας καθορίζεται ως προς έναν συγκεκριμένο εργοδότη και επάγγελμα. Όσον αφορά δε στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση, οι μετανάστες είναι ευκολότερο να έχουν πρόσβαση στη Σουηδία από ό,τι στις περισσότερες άλλες χώρες. Όσοι έχουν πολιτογραφηθεί ως νόμιμοι κάτοικοι, συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση τόσο στη γενική υποστήριξη όσο και στη στοχευμένη υποστήριξη. Σύμφωνα με πολλές ανεξάρτητες επιστημονικές μελέτες οι συγκεκριμένες πολιτικές που αφορούν στην κινητικότητα της αγοράς εργασίας βοηθούν τους εργαζόμενους μετανάστες να βελτιώσουν τις γλωσσικές και επαγγελματικές τους δεξιότητες, με πολλαπλά οφέλη.

Η οικογενειακή επανένωση παρουσιάζει κάποιες αδυναμίες, γιατί οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι καθυστερούν και αποθαρρύνουν τους νεοφερμένους να επανενωθούν με την οικογένειά τους. Από το 2016, όλοι οι μετανάστες είναι υποχρεωμένοι να έχουν εξασφαλίσει σταθερή θέση εργασίας με επαρκές εισόδημα και παροχές ώστε να μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες της οικογένειάς τους. Το πρόβλημα όμως είναι ότι μόνο σε πολύ ιδιαίτερες συνθήκες μπορούν οι γονείς ή τα ενήλικα παιδιά να επανενωθούν στη Σουηδία. Και όταν αυτό συμβεί, το μέλλον τους είναι σχετικά ασφαλές.

Η Σουηδία κατατάσσεται 1η σχετικά με την εκπαίδευση στην κλίμακα MIPEX, γιατί οι στοχευμένες πολιτικές προσεγγίζουν θετικά τους μαθητές των μεταναστών και αντιμετωπίζουν πολλές από τις βασικές ανάγκες και τις ευκαιρίες τους. Έχουν ισότιμη πρόσβαση στην προσχολική, υποχρεωτική και επαγγελματική εκπαίδευση. Επίσης επωφελούνται από πολιτικές οι οποίες στοχεύουν στις συγκεκριμένες μαθησιακές τους ανάγκες, τους υποστηρίζουν να μάθουν τη μητρική τους γλώσσα, τους ενθαρρύνουν να εκτιμήσουν την πολιτιστική ποικιλομορφία. Επίσης υπάρχουν μέτρα που διευκολύνουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Οι νόμιμοι μετανάστες, οι μετανάστες χωρίς χαρτιά και οι Σουηδοί πολίτες έχουν σχεδόν τα ίδια δικαιώματα στην υγειονομική περίθαλψη.

Οι μετανάστες με πρόσβαση στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης ενημερώνονται τακτικά για τα δικαιώματά τους και λαμβάνουν άλλες μορφές υποστήριξης στη Σουηδία, όπως η γλωσσική υποστήριξη. Περίπου δώδεκα μελέτες (συμπεριλαμβανομένων αρκετών που εξετάζονται στο *The Lancet* (*The Lancet Regional Health – Europe* ISSN 2666-7762) διαπιστώνουν ότι οι πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς έχουν μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα στην υγεία των μεταναστών.

Οι πολίτες εκτός ΕΕ μπορούν να ψηφίσουν και να θέσουν υποψηφιότητα στις τοπικές εκλογές μετά από τρία χρόνια νόμιμης διαμονής στη Σουηδία. Συγχρόνως δε, λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή τους στην κοινωνία των πολιτών. Σε αντίθεση όμως με άλλες χώρες, η Σουηδία δεν παρέχει επίσημο διάυλο για διάλογο μεταξύ των ενώσεων μεταναστών και των κρατικών αρχών. Για την εξομάλυνση αυτού του κενού, η σουηδική κυβέρνηση χρηματοδοτεί ενώσεις μεταναστών. Οι πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς μπορούν να μειώσουν το χάσμα μεταξύ των μεταναστών και των πολιτών.

Η Σουηδία προσφέρει μια σταθερή πορεία προς τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια και τις κοινωνικοοικονομικές ευκαιρίες για τους κατοίκους εκτός ΕΕ. Οι προσωρινοί κάτοικοι οι οποίοι πληρούν τις βασικές οικονομικές και στεγαστικές απαιτήσεις μπορούν να γίνουν μόνιμοι κάτοικοι μετά από τέσσερα χρόνια. Οι πολιτικές διαμονής χωρίς αποκλεισμούς βοηθούν τους μετανάστες να παραμείνουν μακροπρόθεσμα.

Για να αποκτήσουν την ιθαγένεια στη Σουηδία, οι μετανάστες πρέπει να έχουν ζήσει εκεί για πέντε χρόνια. Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων είναι απλή και οι νέοι πολίτες είναι απολύτως ισότιμοι με τους πολίτες οι οποίοι γεννήθηκαν στη Σουηδία. Αυτό ενισχύει την αποδοχή των μεταναστών, την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση, την πολιτική συμμετοχή τους και την αίσθηση του ανήκειν.

Οι νόμοι της Σουηδίας προστατεύουν όλους όσοι βρίσκονται στο έδαφος της από πάσης φύσης (εθνοτικές, φυλετικές, θρησκευτικές κ.ά.) διακρίσεις σε όλους τους τομείς της ζωής. Τα θύματα επωφελούνται από σχετικά ισχυρούς μηχανισμούς επιβολής του νόμου, λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους και έχουν δικαίωμα να κινηθούν νομικά κατά των δραστών κάθε είδους διάκρισης. Η χώρα έχει έναν ενιαίο και ισχυρό φορέα ισότητας και ενεργά κρατικά μέτρα. Η έρευνα *EE-MIDIS 2016* (O’Flaherty Michael, 2016) διαπίστωσε ότι οι μετανάστες που υφίστανται διακρίσεις στη Σουηδία είναι πιο πιθανό να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και να αναφέρουν το περιστατικό στις αρχές ευκολότερα από ό,τι στις περισσότερες άλλες χώρες της ΕΕ.

5.3 Συμπεράσματα για την Φινλανδία

Η Φινλανδία βαθμολογείται με 84 βαθμούς στην κλίμακα MIPEX 100, αντανακλώντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για μια πορεία η οποία εγγυάται ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες καθώς επίσης και την μακροπρόθεσμη ασφάλεια, τόσο για τους νεοεισερχόμενους όσο και για τους ήδη πολίτες.

Τα τελευταία πέντε χρόνια, η συνολική βαθμολογία της Φινλανδίας έχει αλλάξει κατά -1 μονάδες στην κλίμακα των 100 μονάδων του MIPEX. Βελτίωσε όμως ριζικά την προσέγγισή της στην υγειονομική περίθαλψη υιοθετώντας ένα νέο μοντέλο οργάνωσης στο οποίο η υγεία των μεταναστών έχει προτεραιότητα σε όλους τους οργανισμούς υγείας. Από το 2020, το Φινλανδικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας παρακολουθεί συστηματικά την υγεία του αλλοδαπού πληθυσμού.

Αντίθετα, οι πολιτικές της χώρας για την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών έχουν αποδυναμωθεί. Προηγούμενα υπήρχε ενεργή προσέγγιση για την ενημέρωση των μεταναστών σχετικά με την ψηφοφορία μέσω πολύγλωσσων εκστρατειών και κοινοτικής προβολής. Αυτή η αντιμετώπιση έχει μειωθεί και αντικαταστάθηκε από μια γενικότερη και περιορισμένη προσέγγιση.

Συνοπτικά, αποτιμώνται ως θετικές αλλαγές, ότι η υγεία των μεταναστών και γενικότερα των μειονοτήτων, αποτελεί προτεραιότητα σε όλους τους οργανισμούς παροχής υπηρεσιών και τις υπηρεσίες υγείας. Στις αρνητικές μεταβολές καταγράφονται η μειωμένη πληροφόρηση σχετικά με την πολιτική συμμετοχή και τα πολιτικά δικαιώματα.

Η Φινλανδία αντιμετωπίζει τη μακροπρόθεσμη πρόκληση να δημιουργήσει μια δικαιότερη αγορά εργασίας με ίσες ευκαιρίες για τους νεοεισερχόμενους. Οι νεοεισερχόμενοι εκτός ΕΕ είναι πιο πιθανό στη Φινλανδία από ό,τι στις περισσότερες άλλες χώρες να έχουν πρόσβαση σε μαθήματα εκπαίδευσης ενηλίκων, επαγγελματική κατάρτιση και γλωσσομάθεια, προκειμένου να βελτιώσουν τη δουλειά και τη σταδιοδρομία τους. Επίσης οι νεοεισερχόμενοι εργαζόμενοι και οι επιχειρηματίες μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας, με λίγες μόνο καθυστερήσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τις επιχορηγήσεις σπουδών και την κοινωνική ασφάλιση.

Η χώρα εξακολουθεί να βελτιώνει τις πολιτικές της για την αγορά εργασίας, τις διαδικασίες αναγνώρισης προσόντων και τα ατομικά σχέδια ένταξης. Από την έναρξη αυτών των σχεδίων το 2011, οι νεοφερμένοι άνδρες και γυναίκες αξιολογούνται ατομικά.

Με βάση πολλές ανεξάρτητες επιστημονικές μελέτες (Karhunen Hannu, 02 9ου 2025), οι πολιτικές κινητικότητας της αγοράς εργασίας μπορούν να βοηθήσουν τους εργαζόμενους μετανάστες άνδρες και γυναίκες να βελτιώσουν τις γλωσσικές και επαγγελματικές τους δεξιότητες, τη σταδιοδρομία και την αποδοχή του κοινού.

Στην οικογενειακή επανένωση παρατηρείται αδυναμία στις πολιτικές ένταξης της Φινλανδίας. Η πορεία προς την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών είναι παρόμοια με τις πολιτικές στις παραδοσιακές χώρες προορισμού. Τίθενται αυστηρά κριτήρια ώστε να επιτευχθεί η επανένωση των μεταναστών με την άμεση οικογένειά τους. Εκτός από τους πρόσφυγες, όλοι οι μετανάστες εκτός ΕΕ πρέπει να έχουν οπωσδήποτε μια νόμιμη πηγή εισοδήματος η οποία πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες συνολικά της οικογένειάς με βάση τα γενικά κοινωνικά πρότυπα στη Φινλανδία. Να σημειωθεί δε πως οι απαιτήσεις αυτές ενισχύθηκαν το 2016.

Αυτά τα βασικά επίπεδα είναι υψηλά για έναν νεοφερμένο στη Φινλανδία αλλά και σε σύγκριση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται και από την ανάγκη εξεύρεσης μιας αυτόνομη κατοικίας για τα επανένωση των μελών της οικογένειας. Αυτό αποτελεί μια αδυναμία της Φινλανδίας, όπως και στις περισσότερες χώρες.

Με βάση επιστημονικές μελέτες αυτές οι πολιτικές έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο κατά πόσον οι οικογένειες των μεταναστών θα επανενωθούν (Ahlén Anton, 2024), θα εγκατασταθούν στη χώρα (Guzi Martin, Kahanec Martin , Kureková Lucia Mýtna, June 2015), θα βρουν θέσεις εργασίας και ένα καλύτερο μέρος για να ζήσουν (Ambinakudige Shrinidhi and Lichter Daniel, 2019)

Οι στοχευμένες πολιτικές της Φινλανδίας στην εκπαίδευση προσεγγίζουν τους μετανάστες μαθητές και αντιμετωπίζουν πολλές από τις βασικές ανάγκες τους. Από το νηπιαγωγείο στο πανεπιστήμιο, οι μετανάστες μαθητές έχουν το δικαίωμα στη γλώσσα, τη μητρική γλώσσα και την πρόσθετη ακαδημαϊκή και κοινωνική υποστήριξη.

Βέβαια το εκπαιδευτικό σύστημα θα μπορούσε να κάνει ακόμη περισσότερα για την αντιμετώπιση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της ποικιλομορφίας σε όλο το πρόγραμμα σπουδών, τις εξωσχολικές δρα-

στηριότητες και το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Επιστημονικές μελέτες προσπάθησαν να προσδιορίσουν τον συγκεκριμένο ρόλο που διαδραματίζουν αυτές οι πολιτικές. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι αυτές οι πολιτικές μπορεί όχι μόνο να βοηθήσουν να καλύψουν τα κενά στην πολιτική (Seung-Hwan Ham, Hyojune Song, Kyung-Eun Yang, 17 January 2020) για τις ευάλωτες ομάδες σε διαφορετικές εκπαιδευτικές διαδρομές (Carlana Michela, 12.03.18), αλλά και να βοηθήσουν όλους τους μαθητές να αναπτύξουν μια κοινή αίσθηση του ανήκειν στην κοινωνία.

Η καθολική πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη στη Φινλανδία περιορίζεται από τις προϋποθέσεις για τους νόμιμους μετανάστες και από τα νομικά και διαδικαστικά εμπόδια για τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες χωρίς έγγραφα. Οι μετανάστες ασθενείς λαμβάνουν γενικά πληροφορίες και υποστήριξη. Αλλά θα μπορούσαν να επωφεληθούν από την καλύτερη συνεργασία, την κατάρτιση και τις στοχευμένες υπηρεσίες.

Από το 2020, η χώρα έχει λάβει μέτρα προς μια πιο συντονισμένη προσέγγιση. Όπως αναφέραμε και παραπάνω, το Φινλανδικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας (THL) παρακολουθεί συστηματικά πλέον την παροχή υπηρεσιών υγείας στον αλλοδαπό πληθυσμό, προωθώντας ένα νέο μοντέλο οργάνωσης όλων των οργανισμών υγείας. Επίσης η THL ελέγχει το Κέντρο Εμπειρογνωμοσύνης PALOMA, το οποίο υποστηρίζει την ψυχική υγεία των προσφύγων.

Αρκετές μελέτες, συμπεριλαμβανομένων αρκετών που εξετάζονται στο *The Lancet* (Juárez Sol Pía, PhD, April 2019), διαπιστώνουν ότι οι πολιτικές ενσωμάτωσης χωρίς αποκλεισμούς μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση των κενών στην ισότιμη παροχή υπηρεσιών υγείας όσον αφορά στους μετανάστες.

Η προσέγγιση της Φινλανδίας ενθαρρύνει τους μετανάστες να συμμετέχουν στις αποφάσεις που αφορούν στην καθημερινότητά τους. Οι νεοεισερχόμενοι απολαμβάνουν πολιτικές ελευθερίες και ένταξη στην περιοχή τους. Οι αρχές στοχεύουν στη βελτίωση των πολιτικών τους και στην ενίσχυση της συμμετοχής των μεταναστών στα κοινά και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών υποστηρίζοντας και συμβουλευοντας την κοινωνία των πολιτών υπό την ηγεσία των μεταναστών.

Ωστόσο, μια προηγουμένως ενεργή προσέγγιση για την ενημέρωση των μεταναστών σχετικά με την ψηφοφορία μέσω πολύγλωσσων εκστρατειών και κοινοτικής προβολής έχει μειωθεί και η βαθμολογία της χώρας

στον τομέα αυτό μειώθηκε, αποτυπώνοντας μια στροφή σε μια περιορισμένη προσέγγιση.

Πολλές επιστημονικές μελέτες βρίσκουν ότι οι πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς βοηθούν να κλείσει το όποιο δημοκρατικό έλλειμμα στην πολιτική συμμετοχή.

Η Φινλανδία προσφέρει μια σαφή και σταθερή πορεία για τους περισσότερους κατοίκους εκτός ΕΕ ώστε να απολαμβάνουν μακροπρόθεσμη ασφάλεια και καλύτερες κοινωνικοοικονομικές ευκαιρίες συμμετοχής στην κοινωνία. Σ' αυτόν τον τομέα, η πορεία προς τη μόνιμη διαμονή στη Φινλανδία είναι σταθερή.

Βάσει του νόμου περί ιθαγένειας 579/2011, η πολιτογράφηση των μεταναστών καταγράφεται ως μια σχετικά σαφή, γρήγορη και ενθαρρυντική πορεία προς τη διπλή εθνικότητα στη Φινλανδία. Βαθμολογείται δε λίγο πάνω από το μέσο όρο για τη Δυτική Ευρώπη. Μετά από απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου του 2007, ο παραπάνω αναφερόμενος νόμος κατέστησε τη διαδικασία συντομότερη και πιο ευέλικτη για τους αιτούντες που μπορούν να ανταποκριθούν στις σχετικές νομικές απαιτήσεις μετά από 5 χρόνια. Τα παιδιά δε τα οποία μεγαλώνουν στη Φινλανδία επωφελούνται από το δικαίωμα ιθαγένειας ήδη από το 2003.

Ο ολοκληρωμένος νόμος της Φινλανδίας (Δικαστήριο για τις Μη Διακρίσεις του Δεκεμβρίου 2014) είναι από τους σημαντικότερους σε σχέση με τις χώρες του παραδοσιακού προορισμού. Τα πιθανά θύματα διακρίσεων για οποιονδήποτε λόγο προστατεύονται εξίσου σε όλους τους τομείς της ζωής τους από τον νέο νόμο για την απαγόρευση των διακρίσεων, μέσω διαμεσολαβητή ή και δικαστηρίου.

Σύμφωνα με μελέτες MIPEX, η αργή επέκταση των πολιτικών κατά των διακρίσεων στις περισσότερες χώρες είχε ως μακροπρόθεσμο αντίκτυπο την αναμόρφωση της στάσης του κοινού, ευαισθητοποίηση στις διακρίσεις, στην εμπιστοσύνη στους θεσμούς και γενικότερα στην κοινωνία και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Για παράδειγμα, η έρευνα EEMIDIS 2016 (FRA, 29 November 2016) διαπίστωσε ότι οι μετανάστες που υπόκεινται σε διακρίσεις στη Φινλανδία είναι πιο πιθανό να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και να αναφέρουν την υπόθεσή τους στις αρχές από ό,τι οι αντίστοιχοί τους μετανάστες στις περισσότερες χώρες της ΕΕ.

Στη Φινλανδία, οι πολιτικές ένταξης ενθαρρύνουν το κοινό να βλέπει τους μετανάστες ως ίσους, γείτονες και δυνητικούς πολίτες. Αυτές οι πολιτικές έχουν σημασία επειδή ο τρόπος με τον οποίο οι κυβερνήσεις α-

ντιμετωπίζουν τους μετανάστες επηρεάζει έντονα το πόσο καλά αλληλεπιδρούν οι μετανάστες και το κοινό και σκέφτονται ο ένας τον άλλον.

Οι πολιτικές ένταξης αναδεικνύονται ως ένας από τους ισχυρότερους παράγοντες που διαμορφώνουν όχι μόνο την προθυμία του κοινού να αποδεχθεί και να αλληλεπιδράσει με τους μετανάστες, αλλά και τη στάση των μεταναστών, το ανήκειν και την όλη κοινωνική τους συμμετοχή.

Οι δείκτες MIPEX (Migrant Integration Policy Index - Δείκτης Πολιτικών Ένταξης Μεταναστών) αποτελούν ένα ολοκληρωμένο εργαλείο μέτρησης και σύγκρισης διαστάσεων στις πολιτικές ένταξης μεταναστών σε διάφορες χώρες. Αξιολογούν τις πολιτικές στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, την πολιτική συμμετοχή και την υγεία, στοχεύοντας στη βελτίωση της διακυβέρνησης και την ευαισθητοποίηση.

Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Κριτήριο	Δανία	Σουηδία	Φινλανδία
Γενική Βαθμολογία MIPEX	49	86	84
Κινητικότητα της αγοράς εργασίας	65	91	91
Οικογενειακή επανένωση	25	71	67
Εκπαίδευση	45	93	88
Υγεία	60	83	73
Πολιτική συμμετοχή	60	80	85
Μόνιμη κατοικία	42	90	96
Πρόσβαση στην εθνικότητα	41	83	74
Νόμοι κατά των διακρίσεων	51	100	100

Πίνακας 2. Συγκριτική κατάσταση των δεικτών MIPEX 2023 (με μέγιστο το 100)

5.4 Συγκριτικά στοιχεία για Δανία, Σουηδία και Φινλανδία

Η Διακήρυξη της Σαραγόσα για την ένταξη αναφέρεται σε ένα ευρωπαϊκό σύνολο δεικτών ένταξης μεταναστών που καλύπτει βασικούς τομείς πολιτικής όπως εργασία, εκπαίδευση, κοινωνική συμμετοχή και ευκαιρίες, οι οποίοι (δείκτες) συμφωνήθηκαν στη Διακήρυξη της Σαραγόσα (2010). Χρησιμοποιείται δε για τη συγκριτική παρακολούθηση πολιτικών και αποτελεσμάτων ένταξης σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Αυτοί οι δείκτες δεν αποτυπώνονται με έναν απλό αριθμό, αλλά με κατηγορίες και μετρήσεις σε βασικούς τομείς της ζωής των μεταναστών, ώστε να αξιολογείται πολύπλευρα σε ποιο βαθμό ενσωματώνονται όχι μόνο οικονομικά αλλά και κοινωνικά.

Ακολουθούν ενδεικτικά αριθμητικά δεδομένα από την έκθεση ΟΟΣΑ-ΕΕ *Indicators of Immigrant Integration 2023* σχετικά με βασικούς δείκτες αποτελεσμάτων ένταξης μεταναστών στις Δανία, Σουηδία και Φινλανδία, σε τομείς όπως απασχόληση, κοινωνικές συνθήκες και κοινωνική συμμετοχή (σύνολο 83 δείκτες περιλαμβάνονται στην πλήρη έκδοση):

1) Απασχόληση μεταναστών (της ηλικίας 15-64)

Τα ποσοστά δείχνουν την απασχόληση των μεταναστών: Στη Δανία υπάρχουν περίπου 50% εργαζόμενοι μεταξύ μεταναστών ηλικίας 15-64 ετών. Το ίδιο ποσοστό υπάρχει και στη Σουηδία. Στη Φινλανδία είναι ελαφρώς χαμηλότερο το ποσοστό, περίπου στο 48%.

Τα παραπάνω ποσοστά δείχνουν ότι περίπου κάτω από το 60% των μεταναστών ηλικίας 15-64 έχει απασχόληση στις συγκεκριμένες χώρες, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2021-2022 (τους δείκτες του ΟΟΣΑ-ΕΕ, 2023).

2) Συνθήκες Διαβίωσης & Κίνδυνου Φτώχειας και Κοινωνικού Αποκλεισμού

Η έκθεση αναφέρει ότι σε πολλές χώρες της ΕΕ οι μετανάστες είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε σχετικό κίνδυνο φτώχειας/αποκλεισμού συγκριτικά με τους ντόπιους. Στη Σουηδία και τη Δανία, οι μετανάστες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να έχουν επαρκή κάλυψη στην κατοικία. Στη Φινλανδία οι διαφορές είναι μικρότερες στην επαρκή κάλυψη στην κατοικία. Γενικά η έκθεση περιγράφει τάσεις σύμφωνα με τις οποίες οι μετανάστες έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στα Σκανδιναβικά κράτη.

3) Κοινωνική Συμμετοχή & Εμπλοκή

Η έκθεση παρουσιάζει δεδομένα για την κοινωνική συμπεριφορά και ένταξη: η Δανία παρουσιάζει πολύ υψηλές τιμές συμμετοχής σε διάφορες μορφές κοινωνικής συμμετοχής (εθελοντισμός, ψηφοφορίες, αίσθημα ένταξης και εμπιστοσύνη στον κοινωνικό ιστό). Σε πολύ υψηλά επίπεδα συγκριτικά με άλλες χώρες. Η Φινλανδία έχει υψηλά ποσοστά κοινωνικής συμμετοχής μεταναστών, αλλά ελαφρώς χαμηλότερα από τη Δανία σε μερικές υποκατηγορίες δεικτών που αφορούν στην κοινωνική ενσωμάτωση. Στα ίδια επίπεδα κινείται και η Σουηδία. Να σημειωθεί πως οι δείκτες κοινωνικής εμπλοκής στις σκανδιναβικές χώρες είναι από τους υψηλότερους στην ΕΕ.

Συνοψίζοντας, οι παραπάνω δείκτες ενσωμάτωσης (OECD - EU 2023) αποτυπώνουν ότι: στην Απασχόληση, οι μετανάστες στις χώρες αυτές εργάζονται σε σχετικά σημαντικό ποσοστό, αλλά βρίσκονται συχνά κάτω από τα ποσοστά απασχόλησης των ντόπιων. Ως προς τις Συνθήκες ζωής, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος κοινωνικών ανισοτήτων (π.χ. φτώχεια, υπερπληρότητα κατοικιών) μεταξύ μεταναστών και εγχώριου πληθυσμού. Ως προς την Κοινωνική ενσωμάτωση, αποτυπώνονται κορυφαία επίπεδα κοινωνικής συμμετοχής μεταξύ μεταναστών σε όλες τις Σκανδιναβικές χώρες με πολύ μικρές αποκλίσεις.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να συνοψίσουμε:

Δείκτης	Δανία	Σουηδία	Φινλανδία
Ποσοστό Μεταναστών με Απασχόληση	50%	50%	48%
Κίνδυνος Φτώχειας Κοινωνικού Αποκλεισμού	Υψηλός	Υψηλός	Μέτριος - Υψηλός
Κοινωνική Συμμετοχή	Πολύ υψηλή	Υψηλή	Υψηλή

Πίνακας 3. Σύγκριση βάσει δεικτών Σαραγόσα

Συγκεντρωτικά στα κύρια πεδία των δεικτών:

Απασχόληση / Εργασία. Η Δανία έχει σχετική σταθερότητα στην απασχόληση μεταναστών, αλλά και μεγάλη διαφορά (ειδικά στους πολίτες τρίτων χωρών εκτός ΕΕ) ως προς τους εγχώριους εργαζόμενους. Στη Σουηδία, παρότι έχει υψηλή συνολική απασχόληση, αρκετές αναλύ-

σεις δείχνουν υψηλότερη ανεργία μεταναστών εκτός ΕΕ (ειδικά νέων). Η Φινλανδία παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις με υψηλότερη ανεργία μεταναστών.

Εκπαίδευση. Στη Δανία, λόγω της βαρύτητας που δίνεται στην αρχική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση, παρατηρείται σημαντική πρόοδος στην ενσωμάτωση μεταναστών μέσω μαθημάτων γλώσσας και κατάρτισης. Όμως τα ποσοστά εισαγωγής σε ανώτερα εκπαιδευτικά επίπεδα παραμένουν πολύ χαμηλότερα απ' ό,τι στους εγχώριους. Στη Σουηδία και Φινλανδία, έχουν σχετικά υψηλά επίπεδα πρόσβασης στην εκπαίδευση, αλλά οι διαφορές ποσοστών παραμένουν μεταξύ μεταναστών και των υπολοίπων πληθυσμών. Χαρακτηριστικό είναι και τα υψηλότερα ποσοστά πρόωμης εγκατάλειψης για τους εκτός ΕΕ μετανάστες.

Κοινωνική Ένταξη / Στέγαση / Φτώχεια

Γενικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο οι εκτός ΕΕ πολίτες έχουν σημαντικά υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού από τους ντόπιους. Η Δανία φαίνεται να έχει υψηλό κοινωνικό αποκλεισμό για μετανάστες εκτός ΕΕ σε σχέση με την πλειονότητα των χωρών της ΕΕ. Το ίδιο συμβαίνει και με τη Σουηδία και Φινλανδία, όπως άλλωστε παρατηρείται σε όλη την ΕΕ.

Οι δείκτες Σαραγόσα δείχνουν ότι οι τρεις χώρες έχουν ισχυρά θεσμικά συστήματα ένταξης, αλλά με διαφορές σε διάφορους τομείς.

Η Σουηδία και η Φινλανδία προσφέρουν υψηλά επίπεδα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στις κοινωνικές υπηρεσίες συνολικά, αλλά αντιμετωπίζουν προβλήματα στην αγορά εργασίας και στην οικονομική ενσωμάτωση των μεταναστών, ειδικά των εκτός ΕΕ ομάδων.

Η Δανία έχει καλές πολιτικές ένταξης αλλά δείχνει διακρίσεις σε απασχόληση και κοινωνική ενσωμάτωση εμφανίζοντας ένα υψηλό ποσοστό κοινωνικού αποκλεισμού.

Χώρα	MIPEX πολιτικές ένταξης (2025)	OECD-EU 2023 ενσωμάτωση (γενικό πλαίσιο)
Σουηδία	86/100 (πολύ υψηλό)	Συγκριτικά υψηλή εργασιακή/κοινωνική ένταξη
Φινλανδία	85/100 (πολύ υψηλό)	Πολύ υποστηρικτικό περιβάλλον ένταξης σε πολλές διαστάσεις
Δανία	Μέτρια προς καλή	Καλή ένταξη σε επιμέρους δείκτες, όχι κορυφαία συνολική εικόνα

Πίνακας 4. Σύγκριση μεταξύ Δανίας, Σουηδίας, Φινλανδίας

Συμπερασματικά η πολιτική, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα για κάθε χώρα περιγράφονται στη συνέχεια:

Δανία. Κύρια χαρακτηριστικά πολιτικής ένταξης μεταναστών

- Αυστηρό και υποχρεωτικό μοντέλο ένταξης
- Πολιτική για «εργασία πριν από εκπαίδευση»
- Περιορισμένες κοινωνικές παροχές αν δεν υπάρχει συμμετοχή

Πλεονεκτήματα

- Ταχύτερη είσοδος μεταναστών στην εργασία
- Ισχυρά κίνητρα για απασχόληση
- Μεγάλη συμμετοχή εργοδοτών

Αδυναμίες

- Κοινωνικός αποκλεισμός ευάλωτων ομάδων
- Υψηλή πίεση και επισφαλείς θέσεις εργασίας
- Κριτική για περιορισμό κοινωνικών δικαιωμάτων

Σουηδία. Κύρια χαρακτηριστικά πολιτικής ένταξης μεταναστών

- Εστιασμένο στα δικαιώματα και συμπεριληπτικό μοντέλο
- Εκτεταμένα προγράμματα γλώσσας (SFI)
- Έμφαση στην ισότητα και την κοινωνική ένταξη

Πλεονεκτήματα

- Καλή πρόσβαση σε εκπαίδευση και κατάρτιση
- Ισχυρή κοινωνική προστασία
- Θεσμική στήριξη ευάλωτων ομάδων

Αδυναμίες

- Υψηλή ανεργία μεταναστών (ιδίως προσφύγων)
- Μακροχρόνια εξάρτηση από επιδόματα
- Χωρικός και κοινωνικός διαχωρισμός

Φινλανδία. Κύρια χαρακτηριστικά πολιτικής ένταξης μεταναστών

- Δομημένη πολιτική ένταξης με εξατομικευμένα σχέδια
- Ισχυρός ρόλος δήμων και δημόσιων υπηρεσιών
- Έμφαση σε γλώσσα, κατάρτιση και ποιοτική απασχόληση

Πλεονεκτήματα

- Ποιοτική γλωσσική εκπαίδευση
- Συνδυασμός κοινωνικής προστασίας και απασχόλησης
- Καλή συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα

Αδυναμίες

- Αργή είσοδος στην αγορά εργασίας
- Υψηλά γλωσσικά εμπόδια (φινλανδικά)
- Δυσκολίες αναγνώρισης προσόντων

Από όλα τα παραπάνω προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

Η Δανία φαίνεται να έχει καλύτερη ένταξη μεταναστών στην εργασία, πιθανώς λόγω πολιτικών που ενθαρρύνουν την άμεση είσοδο στην εργασία (Conte Niccolo, 15-12-2025) , είναι αποτελεσματική στην απασχόληση, αλλά κοινωνικά αυστηρή και εντάσσει γρήγορα και υποχρεωτικά

Η Σουηδία είναι ισχυρή στην κοινωνική ένταξη, αλλά με χαμηλότερα εργασιακά αποτελέσματα , έχει υψηλό γενικό επίπεδο απασχόλησης, αλλά οι μετανάστες αντιμετωπίζουν υψηλότερη ανεργία και χαμηλότερη ένταξη σε σύγκριση με τους ντόπιους (International Migration Outlook 2024) και εντάσσει αργά αλλά κοινωνικά.

Η Φινλανδία είναι ένα ενδιάμεσο μοντέλο, με έμφαση στην ποιότητα, αλλά υστερεί στην ταχύτητα της ένταξης, έχει υψηλό γενικό επίπεδο απασχόλησης, αλλά οι μετανάστες αντιμετωπίζουν υψηλότερη ανεργία και χαμηλότερη ένταξη σε σύγκριση με τους ντόπιους και επιδιώκει ισορροπία ποιότητας–ταχύτητας, όχι όμως με ιδιαίτερη επιτυχία.

Γενικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Φινλανδία θεωρείται «ισορροπημένο μοντέλο», η Δανία «πειθαρχικό» και η Σουηδία «συμπεριληπτικό».

Πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα διαφορετικών πολιτικών αποτελεί η ένταξη στην αγορά εργασίας των προσφύγων της πρώην Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας Γιουγκοσλαβίας (ΟΔΓ) στη Σουηδία και στη Δανία.

Τα αποτελέσματά μας δείχνουν ότι η Σουηδία γενικά ήταν σε θέση να ενσωματώσει τους πρόσφυγες της ΟΔΓ στην αγορά εργασίας (παιδιά και ενήλικες) πολύ ικανοποιητικότερα απ' ότι η Δανία, παρά το γεγονός ότι κατά την επίμαχη περίοδο αντιμετώπισε υψηλότερη ανεργία.

Τα αποτελέσματά μας υποδεικνύουν επίσης σημαντικές διαφορές στην πολιτική ασύλου μεταξύ των δύο χωρών. Συγκεκριμένα, η διαπίστωση καλύτερης μακροπρόθεσμης ενσωμάτωσης τόσο μεταξύ των ενήλικων όσο και των παιδιών προσφύγων από την ΟΔΓ στη Σουηδία, παρά τις χειρότερες οικονομικές συνθήκες. Αυτό καταδεικνύει το ρόλο των έγκαιρων, άμεσων ενεργών μέτρων ενσωμάτωσης ώστε να προωθούνται οι ενήλικες πρόσφυγες στην αγορά εργασίας και την έγκαιρη τοποθέτηση στο σχολικό σύστημα της χώρας υποδοχής των παιδιών των προσφύγων (Joonas Andersson, 2023).

6. Προτάσεις πολιτικής

Συνοπτικά η Δανία φαίνεται να προσελκύει σχετικά ισότιμα ποσοστά μεταναστών στις διαφορετικές ομάδες δεξιοτήτων, ενώ ο μεταναστευτικός πληθυσμός της Σουηδίας επικεντρώνεται περισσότερο στους μεσαίου επιπέδου ειδίκευσης (ISCED 3/4) και η Φινλανδία στους χαμηλότερου επιπέδου ειδίκευσης .

Σε σύγκριση με τη Φινλανδία, οι πολιτικές της Σουηδίας είναι ελαφρώς πιο προηγμένες όσον αφορά την υγεία και την πρόσβαση στην ιθαγένεια, αλλά ελαφρώς λιγότερο ανεπτυγμένες όσον αφορά την πολιτική συμμετοχή και τη μόνιμη διαμονή.

Γενικά για Σκανδιναβικά κράτη

Η Πανευρωπαϊκή έρευνα από το φινλανδικό ινστιτούτο Labore (Karhunen Hannu, 02 September 2025) κάλυψε αρκετά κράτη, με έμφαση στην περιοχή των Σκανδιναβικών Χωρών. Εξέτασε μελέτες και πρωτότυπες πειραματικές μεθόδους για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών ένταξης.

Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας είναι τα παρακάτω:

- Οι μετανάστες οι οποίοι συμμετείχαν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες ένταξης εισήλθαν στην αγορά εργασίας γρηγορότερα και εκ του αποτελέσματος φάνηκε ότι ήταν πιθανότερο να παραμείνουν στην εργασία.
- Προγράμματα τα οποία προσέφεραν πρακτική άσκηση και δοκιμαστικές θέσεις εργασίας, απέδωσαν ομαλότερες μεταβάσεις στην αγορά εργασίας.
- Τα προγράμματα επιδότησης μισθών βοήθησαν τους εργοδότες να ξεπεράσουν τους (υποτιθέμενους) κινδύνους κατά την πρόσληψη νεοεισερχομένων. Αυτά τα προγράμματα είχαν θετικό αντίκτυπο στην αναγνώριση δεξιοτήτων και επέτρεψαν στους μετανάστες να αποκτήσουν τοπική εργασιακή εμπειρία.
- Οι γενικές υπηρεσίες υποστήριξης είχαν θετικές επιπτώσεις ανάλογα με το φύλο, την οικογενειακή κατάσταση και τα συστήματα πρόνοιας. Οι πολιτικές δε οι οποίες αποσκοπούσαν στη μείωση του φόρτου οικογενειακής φροντίδας μέσω επιδοτούμενης φροντίδας

παιδιών, είχαν ισχυρότερη επίδραση στην απασχόληση των μεταναστών.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι ένας συνδυασμός στοχευμένων εργαλείων βελτιώνει τα αποτελέσματα στην απασχόληση. Βασικοί παράγοντες είναι κυρίως η πρόσβαση σε γλωσσική διδασκαλία, η πρακτική υποστήριξη στην εργασία και τα κίνητρα που ευθυγραμμίζονται με τις οικογενειακές ευθύνες.

7. Η ανάγκη για ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για την διαχείριση της ένταξης των μεταναστών

Από την περίοδο 2015-2016, οι προκλήσεις έχουν αλλάξει. Οι μεικτές ροές (προσφύγων και μεταναστών) περιέπλεξαν την κατάσταση σε σημείο που έγινε πασιφανής πλέον η ανάγκη προσφυγής σε μηχανισμούς συντονισμού και αλληλεγγύης. Έκτοτε η ΕΕ έχει εντείνει σημαντικά την ενδοευρωπαϊκή συνεργασία που αφορά στην πολιτική της μετανάστευσης και του ασύλου. Το σχέδιο της Επιτροπής προβλέπει την συνεργασία με τις επιμέρους εθνικές αρχές σε ένα κοινό πιλοτικό πρόγραμμα για τη δημιουργία νέων κέντρων υποδοχής.

Για να στηριχτεί η υλοποίηση αυτού του κοινού πιλοτικού σχεδίου, η Επιτροπή πρόκειται να συγκροτήσει μια ολοκληρωμένη ομάδα δράσης από κοινού με τα κράτη μέλη και τους οργανισμούς της ΕΕ. Υπάρχουν όμως πολλές αντιδράσεις με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατό να δοθούν βιώσιμες λύσεις. Έτσι, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαρθρωτικές αδυναμίες, τόσο από πλευράς σχεδιασμού όσο και από πλευράς εφαρμογής. Οι (πολλές φορές) μεγάλες αναντιστοιχίες μεταξύ των εθνικών συστημάτων ασύλου και επιστροφής, απλώς ανέδειξαν τις ανεπάρκειες, αλλά και βαθύτερους προβληματισμούς. Πρέπει βέβαια να λάβουμε υπόψη μας πως για την ορθή λειτουργία της πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο εντός της ΕΕ, αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ η ενίσχυση της συνεργασίας και με τα ενδιαφερόμενα κράτη εκτός ΕΕ.

Το πολιτικό κλίμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χαρακτηρίζεται αφενός από εμμονή στους περιοριστικούς ελέγχους της μετανάστευσης, αφετέρου από περιορισμένες επενδύσεις για την ένταξη.

Τα ευρήματα του MIPEX αποκαλύπτουν σημαντικές αποκλίσεις στις πολιτικές ένταξης των μεταναστών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Με άλλα λόγια, ο τόπος άφιξης των μεταναστών επηρεάζει σημαντικά τις

υπηρεσίες και τις πολιτικές στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση, διαμορφώνοντας τελικά την πορεία της ζωής τους. Οι κρίσεις (πανδημία COVID-19, πόλεμος στην Ουκρανία) ανέδειξαν πολλά τρωτά σημεία, αλλά και τις ουσιαστικές συνεισφορές των μεταναστών.

Όπως αντικατοπτρίζεται στις μέσες βαθμολογίες σε όλους τους τομείς πολιτικής (που έχουν εξεταστεί παραπάνω) αρκετοί τομείς χρήζουν άμεσων και ολοκληρωμένων ενεργειών. Σήμερα υπάρχει η τάση για αυξημένες απαιτήσεις σε ό,τι αφορά στην υπηκοότητα, στην μόνιμη διαμονή και στην οικογενειακή επανένωση. Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό γιατί δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στους μετανάστες στον αγώνα τους να δημιουργήσουν ένα ανθρώπινο μέλλον στις χώρες υποδοχής τους.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα ότι οι μετανάστες υψηλής ειδίκευσης βρίσκουν αρκετά εμπόδια στην ένταξη τους στην αγορά εργασίας σύμφωνα με τα προσόντα τους.

Τέλος, οι μετανάστες, όπως αποτυπώνεται από τις χαμηλές βαθμολογίες στον τομέα της πολιτικής συμμετοχής, επί της ουσίας δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους αυτόχθονες.

Μετά τα παραπάνω, θεωρώ πως τα σημερινά μέτρα ουσιαστικά καθορίζονται αφενός από τις επιμέρους κρατικές πολιτικές αφετέρου από τις ανάγκες κάθε κρατικής οικονομίας.

Κατά την άποψή μου και σύμφωνα με τις πάρα πολλές μελέτες που έχουν αναφερθεί στην παρούσα μελέτη για το ίδιο πρόβλημα, είναι προφανές ότι απαιτείται πλέον μία ολοκληρωμένη προσέγγιση που να αναγνωρίζει τις συλλογικές ευθύνες, να εξετάζει τις θεμελιώδεις ανησυχίες που έχουν διατυπωθεί στις διαπραγματεύσεις μετά το 2016 (ιδίως σε σχέση με την αλληλεγγύη) και να αντιμετωπιστεί το κενό εφαρμογής το οποίο δεν κρύβεται. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να στηρίζεται σε ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο, με ορθολογικότερη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου, καθώς και έναν νέο μηχανισμό αλληλεγγύης. Τέλος χρειάζονται αποτελεσματικότερες διαδικασίες στα σύνορα και βέβαια ένα ενιαίο πρότυπο συνθηκών υποδοχής (COMMUNICATION FROM THE COMMISSION, 23.9.2020).

Πρέπει να πρυτανεύσει ένα πιο ανθρώπινο σύστημα αντιμετώπισης των μεταναστών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adda Jérôme, Dustmann Christian, Görlach Joseph-Simon, 2022, *The Dynamics of Return Migration, Human Capital Accumulation, and Wage Assimilation*, The review of economics studies
- Ahlén Anton, 2024, *The Effects of Admission Policies on Rates of Family Migration in European States, 2008–2019*, <https://journal-njmr.org/articles/10.33134/njmr.707>
- Ambinakudige Shrindihi and Lichter Daniel, 2019, The Spatial Integration of Immigrants in Europe: A Cross-National Study https://www.academia.edu/40068387/The_Spatial_Integration_of_Immigrants_in_Europe_A_Cross_National_Study
- Arend Jacob Nielsen, (2022), *Labor market effects of a work-first policy for refugees*, *Journal of Population Economics* 35:169–196.
- Arendt, J., Dustmann, C., & Ku, H. (2022), *Refugee migration and the labour market: lessons from 40 years of post-arrival policies in Denmark*, Oxford Review of Economic Policy.
- Azlor Luz, Damm Anna Piil, Schultz-Nielsen Marie Louise, April 2020, *Local labour demand and immigrant employment*, *Labour Economics* Volume 63, 101808
- Barrett Michael, 12 Sep 2024, *People from foreign backgrounds increase employment rates across Denmark* , michael@thelocal.dk, The Local Denmark+1
- Barrett Michael, 12 Sep, 2024, *People from foreign backgrounds increase employment rates across Denmark*, The Local Denmark
- Barrett Michael, 27 Apr, 2023, *Women with immigrant background working in Denmark at record level*, The Local Denmark+1
- Bergenser Diana, 11 October 2023, *Tripartite Agreement to get more Immigrants and Refugees integrated into the Labour Market*, da.dk+1
- Bontenbal Ilona & Lillie Nathan, 22 April 2021, *Legal Issues Affecting Labour Market Integration of Migrants in Finland*, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-67284-3_8?utm_source.

- Borevi K., 2014, *Multiculturalism and welfare state integration: Swedish model path dependency*, Taylor & Francis
- Bottero Matteo Nov 4, 2025, *Foreigners face much higher unemployment than Danes*, The Copenhagen Post & The Local Denmark
- Bottero Matteo, Nov 4, 2025, *Foreigners face much higher unemployment than Danes*, The Copenhagen Post+2, The Local Denmark+2
- Bredgaard Thomas, Thomsen Trine Lund, 2018, *Integration of Refugees on the Danish Labor Market*, Aalborg University.
- Breidahl K., 2012, *Immigrant-targeted activation policies: A comparison of the approaches in the Scandinavian welfare states*, ResearchGate.
- Carlana Michela, 12.03.18, *Goals and gaps: Tackling educational segregation of immigrant children*
<https://voxdev.org/topic/education/goals-and-gaps-tackling-educational-segregation-immigrant-children>
- Clausen Jens, Heinesen Eskil, Hummelgaard Hans, Husted Leif, Rosholm Michael, 2008, *The effect of integration policies on the time until regular employment of newly arrived immigrants: evidence from Denmark*, Econstor - Science Direct
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION, 23.9.2020, *On a New Pact on Migration and Asylum*, Brussels
- Conte Niccolo, December 15, 2025, *Immigrant vs. Native-Born Labor Force Participation*
https://www.visualcapitalist.com/immigrant-vs-native-born-labor-force-participation-by-country/?utm_source
- Dahlberg Matz, Egebark Johan, Vikman Ulrika, Özcan Gülay, 26-11-2023, *Labor market integration of refugees: RCT evidence from an early intervention program in Sweden*
- Dahlström Carl, September 2004, *Rhetoric, Practice and the Dynamics of Institutional Change: Immigrant Policy in Sweden 1964–2000*
- Erasmus+, 2026, *EU programme for education, training, youth and sport*,
<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/el>
- ESF, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 22 Ιανουαρίου 2021, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/el>
- EURES, 24/02/2025, *Labour Market Information: Denmark*, (EUROpean Employment Services)+1

- European Commission, 5 September 2024, *Finland: State action plan for the employment and integration of those displaced from Ukraine*
https://home-affairs.ec.europa.eu/news/finland-state-action-plan-employment-and-integration-those-displaced-ukraine-2024-09-05_en?utm_source
- European Integration Fund - EIF, Υπουργείο Εσωτερικών Ελλάδος 23-04-2013, *Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών*, Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής, migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/B7.-Εθνική-Στρατηγική-2013.pdf
- EUROSTAT, 23/07/2025, *Immigration by age group, sex and citizenship*, (migr_immctz and migr_emilctz)
- EUROSTAT, 3 June 2024, *Foreign-born people and their descendants – labour market indicators*
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/109608.pdf?utm_source.
- Federico Veronica, Baglioni Simone, 2021, *Migrants, Refugees and Asylum Seekers' Integration in European Labour Markets A Comparative Approach on Legal Barriers and Enablers*
- Fleishmann & Dronkers, 25-6-2010, *Ανεργία μεταξύ των μεταναστών στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας: ανάλυση των επιπτώσεων προέλευσης και προορισμού*, Sage journals ,Τομος 24, τευχος 2 ,https://journals-sagepub-com.translate.google/doi/10.1177/0950017010362153?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc
- FRA, 29 November 2016, *Second European Union Minorities and Discrimination Survey Roma – Selected findings*
- Gonäs Lena, Spånt Anna, 1997, *Trends and Prospects for Women's Employment in the 1990s Submitted to the European Commission Network of Experts on the Situation of Women in the Labour Market*
- Grönqvist Hans, 2025, *The Economics of Entrepreneurship* ,IFN Stockholm Conference ResearchGate+2ifn.se+2
- Guzi Martin, Kahanec Martin, Kureková Lucia Mýtina, June 2015, *How Immigration Grease Is Affected by Economic, Institutional and*

- Policy Contexts: Evidence from EU Labor Markets*,
<https://docs.iza.org/dp9108.pdf>
- Heinesen Eskil, Husted Leif, Rosholm Michael, 09 August 2013, *The effects of active labour market policies for immigrants receiving social assistance in Denmark*, Springer Nature
- Ho Giang , Shirono Kazuko, 2015, *The Nordic Labor Market and Migration*, IMF Working Paper WP_15_254; December 2015 - wp15254.pdf,
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15254.pdf>
- Hvinden Bjørn, Johansson Håkan, 2007, *Citizenship in Nordic Welfare States Dynamics of Choice, Duties and Participation In a Changing Europe* ,(Ιθαγένεια στις σκανδιναβικές χώρες- πρό- νοια), Routledge
- INTERNATIONAL MIGRATION – DENMARK, REPORT TO OECD,
integrationsbarometer.dk+1
- International Migration Outlook 2024, 11/2025
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/11/international-migration-outlook-2025_355ae9fd/ae26c893-en.pdf?utm_source
- International Migration Outlook 2024, 14 November 2024, *Finland*
https://www.oecd.org/en/publications/2024/11/international-migration-outlook-2024_c6f3e803/full-report/finland_42c11ca9.html?utm_source.
- International Migration Outlook 2024,
https://www.developmentaid.org/api/frontend/cms/file/2024/11/50b0353e-en.pdf?utm_source
- International Migration Outlook 2024, *Recent developments in international migration movements and labour market inclusion of immigrants*, tidsskrift.dk+1, OECD+1
- Jakobsen Vibeke, Korpi Tomas & Lorentzen Thomas, 21 March 2018, *Immigration and Integration Policy and Labour Market Attainment Among Immigrants to Scandinavia*, SpringerLink , NVC
- Joonas Andersson, 2023, *Labour market integration of FRY refugees in Sweden vs. Denmark* - International Migration - Wiley Online Library,
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imig.13007>

- Jørgensen Carsten, 7 March 2007, *Agreement on integration of immigrants includes job package plan*, Eurofound+1
- Jørgensen J. Normann, 19 Dec 2008, *Polylingual Languageing Around and Among Children and Adolescents*, Pages 161-176, Taylor & Francis,
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14790710802387562>
- Juárez Sol Pía, PhD, April 2019, *Effects of non-health-targeted policies on migrant health: a systematic review and meta-analysis*,
[https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X\(18\)30560-6/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X(18)30560-6/fulltext)
- Karhunen Hannu, 02 September 2025, *Integration policies improve immigrant job prospects, says Labore review*,
https://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/politics/176-information/study/27829-integration-policies-improve-immigrant-job-prospects-says-labore-review.html?utm_source.
- Karhunen Hannu, 02 September 2025, *Integration policies improve immigrant job prospects, says Labore review*, Helsinki Times
https://www.helsinkitimes.fi/finland/finland-news/politics/176-information/study/27829-integration-policies-improve-immigrant-job-prospects-says-labore-review.html?utm_source.
- Kautto Miko, Ιανουάριος 2010, *Οι Σκανδιναβικές Χώρες*, Φινλανδικό Κέντρο Συντάξεων,
https://www.researchgate.net/publication/303260257_The_Nordic_Countries
- Kildal N. & Kuhnle, S. (2005), *Το σκανδιναβικό μοντέλο πρόνοιας και ο καθολικισμός*, Scientific Research,
<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1502524>
- Kiviholma Sanni, Karhunen Hannu, 02 September 2025, *Labor Policies and Immigrant Employment*,
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/joes.70010>
- Lanzieri Giampaolo, Vienna, 1-4 September 2010, *European Population Conference*, epc2010.eaps.nl/papers/100315
- Lidén Gustav, Nyhlén Jon & Nyhlén Sara , 02 Mar 2014, *Forced cooperation from above: the case of Sweden's establishment reform*, Pages 468-486

- Lodefalk Magnus, Sjöholm Fredrik, Tang Aili, 15 January 2022, *International trade and labour market integration of immigrants - Lodefalk - 2022 - The World Economy - Wiley Online Library*, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/twec.13240>
- Lose David, 02. April 2024, *Record high employment for non-Western immigrants*, Ritzau News
- MAAS (Match, Attach and Sustain), 2025, *Innovative methods and tools to enhance job brokerage and employment counseling*, <https://www.maas-project.eu/>
- MIPEX (Migrant integration Policy index) 2019, <https://www.mipex.eu/usa>
- MIPEX (Migrant integration Policy index) 2024, https://www.mipex.eu/canada?gad_source=1&gad_campaignid=17342400187&gclid=CjwKCAiA4KfLBhB0EiwAUY7GARob3BWH52Sz0QM8ejkYYvqxV4ON6ZkXyGvhejUjrWmAycyWyFcv7BoClkMQAvD_BwE
- MIPEX 2023, *Sweden* ,<https://www.mipex.eu/sweden>
- MIPEX 2024, *Denmark*, <https://www.mipex.eu/denmark>
- MIPEX 2024, *Finland* ,<https://www.mipex.eu/finland>
- MIPEX 2025, https://www-mipex-eu.translate.google/key-findings-2025?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc)
- Nordic Council of Ministers, 04.06.19, *Integrating Immigrants into the Nordic Labour Markets*, pub.norden.org+1
- Nybohm Martin, Stuhler Jan, (November 2025), *Intergenerational mobility in a recession: Evidence from Sweden Sociological Methods & Research*, IFAU (Institutet för arbetsmarknads), <https://www.ifau.se/>
- O’Flaherty Michael, 2016, *Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering Romer – resultat i urval* , FRA, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_sv.pdf
- OECD, 2023, *Indicators of Immigrant Integration*, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/06/indicators-of-immigrant-integration-2023_70d202c4/1d5020a6-en.pdf
- OECD, SEPTEMBER 2025 , *Economic outlook volume 2025 issue* <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports>

- /2025/12/oecd-economic-outlook-volume-2025-issue-2_413f7d0a/9f653ca1-en.pdf
 OECD, 2024, 48th edition ,
https://www.developmentaid.org/api/frontend/cms/file/2024/11/50b0353e-en.pdf?utm_source
- Official Statistics Sweden, 2016, *Population and living conditions*, SCB,
<https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/population-and-living-conditions/>
- Qvist Martin, 27 February 2015, *Activation Reform and Inter-Agency Co-operation – Local Consequences of Mixed Modes of Governance in Sweden*
- Sánchez Gassen Nora, 2021, *Integrating Immigrants into the Nordic Labour Markets – The impact of the COVID 19-pandemic*,
- Sandberg Johan , Fredholm Axel , Frödin Olle (Lund University , Princeton University), 2023, *Immigrant Organizations and Labor Market Integration _ The Case of Sweden*,
https://ideas.repec.org/a/spr/joimai/v24y2023i3d10.1007_s12134-022-00999-2.html
- Sarvimäki Matti, 2017, *Labor Market Integration of Refugees in Finland*,
<https://vatt.fi/documents/2956369/4207575/t185.pdf/466d79aa-ec0d-4982-9b5d-e45b536d6ae2/t185.pdf.pdf>
- Schrover Marlou, Schinkel, 08 May 2013, *the language of inclusion and exclusion in the context of immigration and integration*,
https://www-tandfonline-com.translate.google/doi/abs/10.1080/01419870.2013.783709?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc
- Seung-Hwan Ham, Hyojune Song, Kyung-Eun Yang, 17 January 2020, *Towards a balanced multiculturalism? Immigrant integration policies and immigrant children's educational performance*
- Svallfors Stefan, Halvorsen Knut and Andersen Jørgen Goul (2001), *Work Orientations in Scandinavia: Employment Commitment and Organizational Commitment in Denmark, Norway and Sweden*, Acta Sociologica Vol. 44, No. 2 , pp. 139-156 (18 pages), Sage Publications, Ltd
- Sveriges Officiella Statistik, 2024, *Arbetsmarknad situationen för befolkningen 15–74 år AKU* , SCB(Statistiska centralbyrån)

https://www.scb.se/contentassets/9eeef345d27c4ee89c8a780f7392b6ae/am0401_2024a01_br_amftbr2501.pdf

Swedish Public Employment Service, 2020,

<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/extra-stod/stod-a-o/akademikertjanst-korta-vagen>

The Lancet Regional Health – Europe ISSN 2666-7762,

<https://www.thelancet.com/>

Van Tubergen, Maas & Flap, 2004, *Η Οικονομική Ενσωμάτωση των Μεταναστών σε 18 Δυτικές Κοινωνίες: Προέλευση, Προορισμός και Επιπτώσεις στην Κοινότητα*, Sage journals, Τόμος 69, τεύχος 5, <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/000312240406900505>

Wenande Christian, Feb 20, 2023, *Every eighth full-time worker in Denmark is a foreigner*, The Copenhagen Post

World Migration Report 2024, *IOM's Environment Policy*, publications.iom.int+1

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), Ελλάδα,

<https://greece.iom.int/el/ergasia>

ΕΚΔΔΑ, *Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ*,

https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/17/13/971.pdf

Ελληνικό Ταμείο Μετανάστευσης, Ασύλου και Ένταξης 2021-2027, 2013, migration.gov.gr/amif-2021-2027/

Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022, *Creative Europe 2021 -2027* (Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ένωσης), Push boundaries, <https://creative-europe.culture.gr/>

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,

www.esfhellas.gr/el/Pages/default.aspx

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 22 Ιανουαρίου 2021, *Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 (σε αναλήψεις υποχρεώσεων)*,

https://commission.europa.eu/publications/multiannual-financial-framework-2021-2027-commitments_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 23.9.2020, *(Σχετικά με ένα νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο Βρυξέλλες)*,

[eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609)

[content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609)

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 24 Νοεμβρίου 2020, *Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη μεταναστών 2021-27*, Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, https://greece.representation.ec.europa.eu/news/shedio-drasis-gia-tin-ensomatosi-kai-tin-entaxi-gia-tin-periodo-2021-2027-erotiseis-kai-apantiseis-2020-11-24_el?prefLang=mt
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Quality education and training for all*, 18-11-2025 <https://education.ec.europa.eu/el/focus-topics/digital-education/plan> «... είναι ένα εργαλείο παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για βασικούς τομείς όπως εκπαίδευση, εργασία, υγεία, στέγαση, καθώς και οριζόντιες πρωτοβουλίες, δείχνοντας την πρόοδο εφαρμογής των στόχων για την ένταξη μεταναστών και προσφύγων στην ΕΕ».
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 7.12.2011, *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη θέσπιση μηχανισμού χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας*, eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:1470:FIN:EL:PDF
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε ,15-16 1999, *Πρόγραμμα του Τάμπερε-1999* , migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/1.-Πρόγραμμα-του-Τάμπερε-1999-el.pdf
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης, 25 June 2007, [https://eur-lex.europa-eu.translate.google.com/EN/legal-content/summary/integration-fund-2007-13.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc](https://eur-lex.europa.eu.translate.google.com/EN/legal-content/summary/integration-fund-2007-13.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc), Integration Fund (2007-13),
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης 24/6/2021, [https://ec-europa-eu.translate.google.com/regional_policy/funding/erdf_en?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc](https://ec.europa-eu.translate.google.com/regional_policy/funding/erdf_en?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el&_x_tr_pto=sc)
- Κόγκαν Ιρένα, Δεκέμβριος 2006, *Αγορές Εργασίας και Οικονομική Ενσωμάτωση μεταξύ των Πρόσφατων Μεταναστών στην Ευρώπη*, Social Forces Τόμος 85 Τεύχος 2, <https://academic-oup-com.translate.google.com/sf/article-ab>

stract/85/2/697/2235111?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=el&_x_tr_hl=el
&_x_tr_pto=sc

Ύπατη Αρμοστέία ΟΗΕ για τους πρόσφυγες,

www.globalcitizen.org/en/partners/unhcr/?gad_source=1&gad_campaignid=22819602432&gclid=Cj0KCQiAsY3LBhCwARIsAF6O6Xj0IjFGkAbeDxIbCC4M-LLCNUNncdjZg5b6Y5sDPt6TBWOOQ26q83kaAsZUEALw_wcB

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ένταξης Δανίας, 2023,

integrationsbarometer.dk

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Φεβρουαρίου 2008

(σχετικά με τη Συνθήκη της Λισαβόνας 2007/2286(INI)),

[https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:184E:0025:0030:EL:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:184E:0025:0030:EL:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:184E:0025:0030:EL:PDF)